Тематичний літературний номер
Tematické literární číslo
Культурно-політичний місячник для українців у Чеській Республіці
Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 11/2018, рік XXVII
č. 11/2018, ročník XXVII
www.ukrajinci.cz

ПОРОГИ

Крим – це Україна
Krym je Ukrajina

ДУХ РІЗДВА

пробудження й тривога

Щороку наш часопис намагається ознайомити читачів із деякими зразками сучасної української літератури. А оскільки свята вже близько, то й тематика тематичного числа відповідна. Українське краснописьменство загалом дуже багате на різдвяну творчість, бо ж саме у ці дні серед нашого народу як ніколи пробуджується бажання до добра, злагоди, святковості, благодійності, уникнення суперечок та сварок.

Сподіваємося, так буде і цього року.
А у цьому літературному числі можна ознайомитися із уривками з казок, оповідань, новел чи повістей різних авторів. Дітям безумовно сподобаються казки чарівних Богдани Матіяш та Надії Гербіш, із реальністю переплітається падіння Санти до комину героїв книги Ярослава Степаненка, Вікторія Гранецька нагадує про життєві будні і їхній взаємовплив зі святковими чарами, а два уривки текстів Дзвінки Матіяш розповідають про дійство двотисячолітньої давності та сучасність у школі. Завершують часопис новели Марії Вайно. І не менш цікавою є середина – два чесько-українські календарі, які можна від'єднати та почепити на видне місце на весь 2020 рік!
Щасливого Вам Різдва!

Казка про Королеву та мудрого Оленя

(уривок)

ТЕКСТ: Богдана МАТІЯШ

Моєму Татові, а також Єві, Софійці та Варварі

В одній далекій країні правила молода Королева. Була вона вродлива і мудра, але дуже сумна. Та й було чого сумувати. Король, її чоловік, якого Королева міцно любила, загинув у лісі під час бурі: прямісінько на нього впало дерево. А невдовзі по тому їхній єдиний маленький син застудився й помер, і Королева залишилася зовсім одна. Гірко їй було, але що подієш – мусила жити далі й сама правити всім королівством.

На щастя, їй допомагали добрі міністри, і ніхто ні на що не нарікав, бо Королева шанувала міністрів і любила свій народ, і люди відповідали їй любов'ю. Хоч і тяжко їй було, проте загалом усім велося добре. Королева була уважна до своїх підданих і нікого не кривдила. Серце вона мала м'яке та співчутливе, а ще – знала, яких страждань завдає людям біль.

Але мало-помалу все почало змінюватися. Королевин смуток за чоловіком і сином був такий густий і гіркий, що Королева навіть не помітила, як її погляд втратив звичну лагідність, а в кутиках уст, коли вона часом усміхалася, теж з'явилась якась гіркота. Навіть хода її стала не такою легкою, як була колись. А серце, яке раніше могло обійняти так багато світу, тепер уміщало в собі лише найнагальніші справи, не більше.

Королівський садівник помітив, що й у саду відбувалися зміни. День за днем квіти ніби втрачали свої насичені барви: червоні троянди, раніше такі повні кольору, тепер зблідли; густо-сині волошки й лісові дзвіночки стали ледь блакитними, жовтогарячі нагідки пожовтіли; а білі троянди й ромашки стали майже прозорими – навіть квітам було сумно зі смутку їхньої пані. Садівник не знав, як сказати про це Королеві, бо боявся, що це його провина і він став погано доглядати сад. А ще боявся, що королева вже помітила ті зміни, а як їм зарадити, він сам не знав.

Та Королевин смуток був такий міцний, що заступив собою півсвіту, і вона перестала помічати багато речей. Не помітила зблідлих квітів, не зауважила, що люди в її країні й собі стали менше усміхатися. Королевине серце так боліло, що втратило здатність помічати, що діється довкола. Хоча рішення, які стосувалися державних справ, вона й далі ухвалювала мудрі та розважні.

Аж ось наближалося Різдво. З нагоди свят Королева завжди влаштовувала обід для всіх міністрів та їхніх родин, бо ж вони так добре допомагали їй правити цілий рік. І щороку Королева сама приходила в кухню, щоб приготувати для гостей величезну качку з яблуками і великий різдвяний кекс. Такий великий, що ним досхочу частувалися всі запрошені, а коли гості розходилися і слуги починали прибирати зі столу, кексу залишалося ще так багато, ніби ніхто його і не їв.

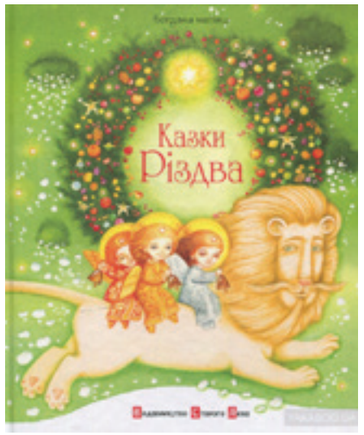
Ось і тепер Королевині секретарі на вишуканому папері ручної роботи писали срібним чорнилом запрошення на обід, а Королева взялася готувати качку. Старанно її обпатрала, вийняла нутрощі, вимила, начистила яблук і додала до них суміш тільки їй відомих трав, від запаху яких стає солодко-солодко, і здивувалася, бо солодко їй не було. Навіть перед Різдвом Королеві не стало радісно. Не було радісно, що прийдуть міністри з дружинами і дітьми. Не було радісно, бо її маленький син не зможе вилізти їй на руки, як торік, і гучно проголосити тост: «За радість усіх, хто живе в нашому королівстві!» А її чоловік не обійме його й не радітиме разом з усіма гостями. Королева не заплакала лише тому, що у великій королівській кухні за дальніми столами робили свою роботу поважні королівські кухарі, а ще далі поралися їхні помічники. Тільки ще одна зморшка запала їй між брів. Не втішилася Королева й готуючи улюблений кекс. Не усміхнулась, як

Авторка цієї книги для дітей до 10 років Богдана Матіяш – поетка й перекладачка з Києва, навчалася у Києво-Могилянській академії, у 2004-2008 роках – аспірантка кафедри філології КМА. Авторка поетичних книжок «Непроявлені знімки» (2005), «розмови з Богом» (2007) та ін. Співпрацює з «Українським журналом» (Прага). Окремі твори перекладено словацькою, білоруською, польською, англійською та німецькою мовами.

звично, нюхаючи замочені в запашних лікерах сушені вишні, родзинки, курагу й цукати. Не сказала: «О, як добре вони пахнуть!» Не залишилася в кухні погомоніти з кухарями, поки кекс пікся, а пішла до спочивальні, бо в неї заболіла голова. Сумно було Королеві в це Різдво – вона дуже тужила за сином і чоловіком, із якими не могла розділити цих свят.

Наступного дня різдвяний обід розпочався дуже урочисто. Вервечки слуг несли на срібних тацях різні наїдки, чудово грали музиканти, і музика була легка-легка, аж здавалося, що вона здіймається до стелі. Гості прибували й прибували, і навіть Королеві всередині стало добре від їхньої радості. І от усі сіли до столу, помолилися, священик благословив їжу, і обід розпочався. Все було дуже смачне, та гості знали, що Королева дуже добре готує, і нетерпляче чекали, поки подадуть качку. Хоч вона була замала для такої кількості гостей, але навіть один її невеличкий шматочок був такий смачний і ситний, що всі дуже чекали

Різдво – це час, повний таємниці, радості й дива. Казки Різдва нагадують про зміст цього свята – чудесне Боже народження, повне довіри й ніжності, – і теж можемо, зачудовані, перед цією таємницею зупинитися, побути малими дітьми, з їхньою вірою і простотою прийти привітати новонародженого Месію. Пережити безліч див, які стаються, коли віримо. «Казки Різдва» (ілюстрації Володимира Штанка) – це книжка різдвяних казок, повна спокою і лагідності. Вона вчить, як почуватися вдячно у світі, в якому народився добрий Бог. До книги увійшли дві частини «Казок Різдва». Видавництво Старого Лева, рік видання: 2015, кількість сторінок: 128, ціна в інтернет-крамниці видавництва: 180 грн: https://starylev.com.ua/kazky-rizdva.

цієї миті. Якась дівчинка, дочка одного з міністрів, іще зовсім маленька, голосно запитала:

– Тату, а коли взє буде кацька?

Усі засміялися, водночас задзвенів дзвіночок, і на срібному полумиску внесли качку. Вона була така запашна, що пахощі долинули навіть до тих гостей, які сиділи найдалі від дверей. Кожен отримав по шматочку печені, але щойно гості взялися її куштувати, сміх за столом затих, бо кожен, відкусивши маленький шматочок, згадав про щось дуже сумне, і сумно стало всім гостям. А Королева, покуштувавши качку, побачила перед собою як наяву маленького сина і любого чоловіка, вже не змогла стримати сліз – і вибігла із зали. Хтось із міністрів хотів наздогнати її, але найстарший і наймудріший із них сказав:

– Облиш. Королеві теж треба побути на самоті.

Обід іще трохи потривав, але Королева не поверталась, і гості почали розходитися. Їм уже було не так радісно, як на початку свята. Не хотілося частувань, і наїдки стояли на столах неторкані.

Королевин кекс довелося порізати і запакувати гостям із собою. Найстарший кухар, краючи його на шматки, не втримався, щоб не покуштувати кекс першим, а покуштувавши, сів за стіл, схилив голову на руки й теж заплакав.

Королева в цей час була у своєму саду. Вона забігла так далеко – аж у той його кінець, де тік струмок, який ніколи не замерзав, і вода його була прозора й солодка, – сіла на березі й довго-довго плакала, бо не могла зупинитися. Її сльози – великі й солоні – падали у воду струмка, і навіть воді стало прикро з Королевиного смутку. Але вода нічим не могла зарадити.

Так Королева ще довго сиділа на березі й журилася, аж раптом почула чийсь тихий голос:

– Не плач.

Підвела голову, та нікого не побачила. Тоді озирнулась – аж біля яблуні стоїть статечний Олень із розкішними рогами і якоюсь дивною відзнакою на грудях, а більше нікого. Здивувалася, коли ж Олень знову каже:

– Не плач.

Королева витерла рукавом очі й, підвівшись, спитала:

– Ти вмієш говорити?

Олень відповів:

– Усі звірі вміють говорити. Та не всі люди вміють їх слухати.

І далі сказав:

– Я знаю, Королево, чому ти журишся. Пам'ятаю твого доброго чоловіка, нашого Короля, і маленького сина, з яким ти приходила до струмка, і ви разом розглядали пісок на його дні, а ввечері рахували зірки на небі. Пам'ятаю ваш сміх – як дзюрчання води по камінчиках... І знаю, добре знаю твій смуток. Тяжко втратити того, кого любиш.

Олень замовк, а тоді знову заговорив:

– Я теж колись в один день втратив дружину і сина – їх вистежили мисливці. Я не встиг ані попередити їх про небезпеку, ані вберегти від неї. А я, Королево, як і ти, королівського роду. Вже багато поколінь мій рід пишається честю, яка йому випала: найстарший із нас стає Королем Оленів. До мене королівський титул перейшов дуже рано – невдовзі по тому, як загинули дружина із сином. Я тоді теж страшенно сумував і зовсім не мав сил дбати про своє королівство. Я нітрохи не хотів бути королем. Усе картав себе за неуважність і думав: як такий, як я, може подбати про інших... Я багато журився і дуже багато часу проводив на самоті. І якось, коли йшов собі лісом куди очі бачать, спинився перед малою хатиною з гілок, моху та хвої, просмолених живицею і вкритих листям. Я дуже здивувався, бо ніколи раніше її не бачив. А зрештою, може, ніколи раніше аж так далеко не заходив – я був іще молодий і не знав лісу так добре, як тепер...

Олень про щось замислився і замовк. Королева, яка досі уважно його слухала, запитала:

– Що ж було далі?

– Я не можу тобі цього розповісти, Королево, бо пообіцяв нікому про це не розказувати. Але я можу відвести тебе туди – ти сама все побачиш.

І Олень ступив кілька кроків назад – у напрямку лісу.

Королева встала і, як була взута в легкі черевички й вбрана в легкий одяг, так і пішла за Оленем.

Довго йшли вони лісом. Олень сказав, що, на жаль, не може посадити Королеву на спину й відвезти її до тієї хатини – вона мусить дійти до неї сама. Зате він міг обирати кращі стежки, міг іти першим і відводити гілки чагарів та дерев, щоб Королева не поранилась. Міг іти поруч, і тоді Королева трималася за нього.

Уже запали сутінки, і королівські міністри почали непокоїтися, що їхньої пані довго немає. Вони обійшли весь сад, шукаючи її, але по Королеві й сліду не було. Не чули його улюблені Королевині пси – добігали до струмка, нюшили в бік лісу, спершу гавкали, а тоді замовкали й просто сідали на березі, спокійно і чемно. Декотрі лягли, поклавши голови на лапи, ніби чекаючи, що ось-ось із лісу вийде Королева. І жодні накази міністрів не могли зрушити їх із місця – пси їх мовби й не чули.

А Королева з Оленем тим часом ішли серед густого лісу. Високо у кронах дерев співали пташки, а здалеку часом долинали голоси звірів, та Олень сказав Королеві, щоб вона не боялася, – ніхто в цьому лісі її не скривдить. Але Королева й так була спокійна.

Зажурена Королева, ілюстрація з книги.

Одного разу на Різдво

(уривок)

ТЕКСТ: Надія ГЕРБІШ

Моїй дивовижній донечці

Надійка Гербіш – письменниця і перекладачка. Її книжки стали бестселерами й були відзначені національними та міжнародними нагородами. Авторка низки книжок для дорослих та дітей, серед яких «Теплі історії до кави», «Мене звати Мар'ям», «Одного разу на Різдво», «Мандрівки з Чарівним Атласом: Венеція», «Мандрівки з Чарівним Атласом: Гринвіч», «Пуанти для Анни» та ін. Праці були відзначені в журналах «Forbes», «Український Тиждень», «Країна». Переклала два десятка книжок високого профілю з англійської, зокрема «Ключові рішення» Дж. В. Буша, «Психологія та християнство: 5 поглядів» під редакцією Еріка Л. Джонсона. Викладала у коледжі Університету «Україна» на спеціальності «Видавнича справа».

Здавалося, маленьку нірку їжаків хтось перевернув догори дриґом. Та ще й добряче труснув нею: з усіх закапелків і щілин повилітали найрізноманітніші речі. А подекуди навіть дрібні клубочки пилу, що причаїлися в плетиві павутин. І тепер у нірці стояв такий гамір! Усі їжаки – зазвичай виважені й статечні тато, мама, а також трійко їхніх галасливих діток – метушилися й намагалися довести помешкання до ладу. Діти про щось сперечалися, тато багатозначно покахикував, а мама час від часу голосно давала вказівки, що робити далі.

А роботи було багато. Перебрати одяг у шафах, залатати дірки, скласти до окремого пакунка гарні й охайні речі, які вже давно ніхто не носив, – такий пакунок, доладований ще книжками та ласощами, тато згодом відносив на доброчинний лісовий ярмарок. Потім треба було вимести пилюку з усіх закутків, випуцувати жорсткою щіткою і вологою ганчіркою старі меблі й дерев'яну підлогу, витерти рамки на картинах, розкласти-розвішати все на свої місця, викинути сміття, а тоді вже братися до прикрашання оселі сосновими гілочками, мереживними стрічками, вінками й маленькими червоно-бежевими сердечками, які мама пошила напередодні Різдва.

Бо родина їжаків так ретельно й старанно готувалася саме до Різдва. Тато казав, що то дуже світле свято – свято надії. І з такої нагоди можна трохи недоспати взимку, зате підготувати подарунки – не лише найближчим і не лише тим, у кого такої холодної пори випав день народження, а всім, навіть незнайомим тваринам.

Тому цього дня родина їжаків не їздила в гості й не запрошувала до себе родичів. Натомість мама, тато й діти кликали на гостину незнайомців, які потребували затишку й тепла. Мамин різдвяний обід був особливо смачним, ситним та щедрим. Скільки всього вона готувала! І кутю — солодку пшеничну кашу з медом, горішками, родзинками й маком. І пампушки з часником, і млинці з кленовим сиропом, і запечену річкову рибку, і вареники з капустою, і калиновий чай, і пиріжки з чорничним повидлом, і печені яблука, і узвар, і навіть великий-превеликий та запашний різдвяний пиріг. Він був головною окрасою різдвяного столу – пані їжачиха добре зналася на святочній випічці.

Але до святкового обіду ще далеко. Спершу треба впоратися з безладом у нірці і перетворити її на затишну і врочисто вбрану оселю.

Тож їжаче сімейство вправно розгрібало гори речей, не покладаючи лапок, – у домі щомиті ставало все просторіше й світліше.

– Ще зовсім трішки, і ми закінчимо! – радісно сповістив найстарший синочок, Форко, який страшенно не любив копирсатися в одязі, зате тішився нагоді попрацювати щіткою.

Міла, середульше їжачатко, тим часом приміряла на себе літню сукенку і мамину смугасту шаль. А найменший, Тосик, знайшов іграшкову бричку й завзято торохкотів нею по підлозі. Мама збиралася осмикнути молодших дітей і знову долучити їх до спільної справи, аж тут у двері хтось несміливо постукав.

– Мені не причулося? Хтось стукає? Чи то ти, Тосику? – їжачиха суворо глипнула на малого, але він, вловивши мамине невдоволення, вчасно поставив бричку на полицю.

Мама поквапилася до дверей, однією рукою поправляючи хустку, а іншою – фартух.

– І хто б це міг бути?

За нею прожогом кинулися цікаві Форко та Міла. Тосик підвівся з долівки й почалапав за ними. Тато теж пішов до дверей – раптом знадобиться його поміч?

Низькі та круглі дерев'яні двері рипнули й відчинилися, у коридорі свиснув холодний вітер, сипнувши з-за порогу зо дві жмені снігу. Перед входом у нірку стояли двоє малих ховрашків – хлопчик і дівчинка. Одежина на них була благенька, а в хлопчика навіть не було шапки на голові.

– Ой! – зойкнула мама і сплеснула в долоні. – Та ви ж замерзнете! Не стійте на порозі, заходьте у хату, мерщій, мерщій!

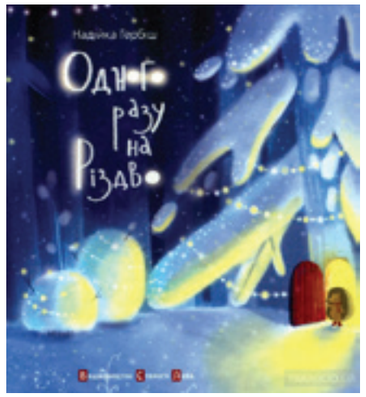
Їжачата розступилися, Тосик учепився за татову лапу, а ховрашки, не зронивши й слова, боязко ступили вперед.

– Нумо, поквапмося! Міло, ану біжи став чайник на плиту! Форчику, підмети сніг на порозі, щоби не розтанув і не наробив нам калюж! А ви, діточки, заходьте до хати, зігрієтеся!

– Але ж у нас не прибрано! Зараз іще не час для відвідин! – тихенько прошепотіла татові чепурна Мілочка, яка любила приймати гостей лише якнайкраще, вишукано і з блиском.

– Робити добро і допомагати тим, хто цього потребує, завжди вчасно і доречно. Прийшли гості – значить, треба бути до них гостинними.Зігріти, нагодувати і чимось приємним, потішити. Тож не барися, роби, що тобі мама сказала. Я ж тим часом приберу одяг з канапи, щоби було де тим дітлахам присісти.

Міла хотіла заперечити, що має ще три сукні, які їй кортіло приміряти перед тим, як віддавати на доброчинний ярмарок, але прикусила язика.

У цій дивовижно світлій та домашній казці живе справжній дух Різдва. Родина їжачків – тато, мама та троє їхніх діток – не лише разом готуються до свята, переказують історію про народження Ісуса, а й приймають несподіваних гостей – двох маленьких ховрашат, які заблукали у лісі. Усі разом вони вчаться бути мудрими, розважливими і відкривати серця для доброти. Легкий і проникливий текст Надійки Гербіш доповнений блискучими ілюстраціями Юлії Пилипчатиної занурить маленьких і великих читачів у зимову казку, де навіть найбільші дива стають можливими. Книга вийшла у Видавництві Старого Лева у 2014 році, призначена для дітей від 3 до 8 років, кількість сторінок: 36, ціна в інтернет-крамниці видавництва: 100 грн. https://starylev.com.ua/odnogo-razu-na-rizdvo.

Малий Тосик вмостився поміж клунків на великому м'якому кріслі, Форко повернувся з коридору, вимив руки і взявся допомагати матусі: знайшов теплий вовняний плед, щоби накинути на плечі несподіваним гостям, поставив їхні подерті холодні черевики поближче до каміну, аби висохли й нагрілися, приніс із дитячої спальні кілька подушок, щоби підмостити дівчинці під спинку – крихітка виглядала дуже втомленою і розгубленою.

– Як тебе звати, маленька? – тихцем запитав Форчик, підкладаючи їй під ніжки подушку.

Вона знітилася і заховала обличчя у братів рукав.

– Росинка, – відповів ховрашок-старший замість сестри, – її звуть Росинка. А мене – Щастик.

– Ой, які красиві імена! – сплеснула в долоні мама, що саме присунула журнальний столик ближче до канапи, накрила його картатою скатертиною і розкладала серветки, аби згодом поставити на них горнятка й мисочки з гарячими стравами та напоями.

Мама мала звичку плескати в долоні щоразу, коли її щось тішило, лякало чи просто дивувало. – Мене можете називати пані Їжачиха або просто тітонька, гаразд?

– А мене – пан Їжак або просто дядечко, – усміхнувся тато й підсунув велике м'яке крісло з Тосиком, але вже без гори клунків, до столика, аби скласти гостям компанію.

– Мене звуть Форко! – голосно відрекомендувалося найстарше їжача. – Це – Мілка, моя сестра. А цей малюк у тата на колінах – Тось або ж Тосик.

– Дуже приємно! – чемно проказав Щастик. – Нас із Росинкою так назвала бабуся, яка дуже любила, щоб кожне ім'я мало зрозуміле для неї значення, – додав він, ніби відповідаючи на слова пані Їжачихи.

– О! А я досі не знаю, хто і чому назвав мене саме так... Мабуть, тому, що я дуже голосно форкав носом, коли народився, – усміхнувся Форчик.

– Не мели дурниць, – мовила мама. – Ти форкав не більше, ніж інші діти. А назвали ми тебе на честь твого дядечка. І взагалі, Форко – дуже гарне їжаче ім'я.

Усі чомусь засміялися – розмова текла легко й невимушено, тепло від каміну розливалося вітальнею, запах шипшинового чаю, який Мілка запарила для гостей, приємно лоскотав ніздрі. Навіть маленька Росинка вже не ховалася за братовим рукавом, а роззиралася довкруж.

Нарешті духмяна грибна юшка загрілася на вогні. Мама налила її в пузаті глиняні горнятка й поставила на стіл: спершу для гостей, потім – для тата, а вже тоді – для дітлахів і для себе.

Мілка підсмажила грінки й виклала на плескату тарілку. Вона б радо почастувала гостей і пампухами з часничком, але, на жаль, тісто для них мама робитиме тільки завтра.

Тато подякував Творцеві за свою родину й за діток, які завітали до них сьогодні, і попросив, аби всі, хто цими днями заблукає чи змерзне десь у дорозі, обов'язково знайшли прихисток.

Коли діти поїли й попили, мама взялася розпитувати, як вони опинилися самі в лісі так далеко від дому. Вона ж бо добре знала, що на їхній Кленовій алеї не мешкала жодна ховраша родина.

Щастик розповів, що у їхній нірці цьогоріч було страшенно холодно, і вітер видув звідтіля увесь зимовий сон. До того ж, мама-ховрашиха дуже застудилася, то й послала їх до тітки по ліки. Поки вони йшли полем, зірвалася сильна хурделиця, і ховрашата заблукали. А коли нарешті добрели до краю лісу, мерщій подалися вглиб, аби сховатися від пронизливого вітру. Так і дісталися до Кленової алеї та дверей їжачої нірки, які видалися їм зовсім не ворожими, навпаки – гостинними.

– Ми мали переночувати у тітки, а завтра повернутися додому з ліками... Тепер не знаю, як ми туди доберемося, – сумовито проказав Щастик. – Хіба ви підкажете дорогу?

– Переночуєте у нас, – упевнено відповів тато. – А завтра ми віднесемо ліки й усе необхідне вашій матусі.

– А як же ярмарок? – не втрималася Міла, яка не любила змінювати плани.

– І обід? – озвався зазвичай неговіркий Тосик.

– Тихо, дітки, – цитьнула на них мама, – тато знає, що каже. Завтра ми все встигнемо, не хвилюйтеся. А сьогодні будемо грітися і тішитися тим, що є. А вам, – звернулася вона до ховрашат, – пора відпочити, набратися сил. Ходіть, я покажу, де ви будете ночувати.

Форко й Міла перезирнулися: мама віддавала гостям *їхню* спальню! Міла хотіла було щось сказати, але брат непомітно штурхнув її ліктем. Уже коли мама навшпиньки вийшла зі спальні, винісши звідти свічку, Форко наважився запитати:

– А як же ми? Де ми будемо спати?

– На канапі, – незворушно відповіла мама. – А Тосика ми з татом заберемо до себе. Хіба ви не помітили, як тремтіли лапки у бідолашної Росинки? Вона замерзла й страшенно втомилася. Їй потрібне тепло й турбота.

Мама замовкла, діти теж притихли. Тепер вони працювали безшелесно, розкладаючи одяг та речі по місцях. Мама не дала Форчикові щітки, аби шкряботіння не розбудило маленьких гостей, і вирішила обмежитися лише вологим прибиранням. Тато кудись пішов, щось упівголоса шепнувши мамі на вухо.

І лише згодом, коли в домі зацарювала блискуча чистота, пані Їжачиха посадила Тосика собі на коліна й підкликала старших діток.

– Пам'ятаєте різдвяну історію?

Діти кивнули. Тато читав її кожного Різдва.

– Як стомлена Марія та Йосип не могли знайти, де зупинитися на ніч, а маленький Ісус мав от-от народитися?

Діти знову кивнули. Тосик пригорнувся до мами, так сумно йому було про це думати.

Їжачки і ховрашата, ілюстрація з книги.

Заборонений Санта, або Перше Різдво Славка

(уривок)

ТЕКСТ: Ярослав СТЕПАНЕНКО

А що, як Різдва не буде? Влада заборонила святкування й наказала замурувати всі каміни в місті. У школах розповідають, що різдвяні персонажі – суцільна вигадка. Однак десятирічного Славка ці заборони не лякають – вони лише розбурхують цікавість. Разом із батьком хлопчик розпалює не замурований усупереч наказу камін, і з цього починаються пригоди. Це бешкетна світла історія про Різдво, про юного Ніколаса з Мири Лікійської, він же Святий Миколай, він же Санта Клаус. Про те, що різдвяні бажання здійснюються, варто лише мріяти й вірити у власні сили і в диво. А ще про сміливість, незламний дух і відстоювання прав попри заборони. Для дітей від 6 до 8 років. Автор: Ярослав Степаненко, ілюструвала: Олена Бугренкова. Видавництво: «Віват», рік видання: 2019, кількість сторінок: 112, ціна в інтернет-крамниці видавництва: 190 грн. https://vivat-book.com.ua/product/zaboronenij-santa-abo-pershe-rizdvo-slavka

Усе почалося з того, що звичайного зимового вечора Славко і його тато вирішили розпалити камін. Щоправда, вечір був не зовсім звичайний, а різдвяний. Та оскільки віднедавна Різдво слід було відзначати навесні в день народження президента, його в той вечір ніхто не святкував. Через це вечір був цілком звичайний. Славко подивився телевізор, трішки почитав книжку, трішки походив по квартирі, трішки повитріщався у вікно, а потім попросив тата розпалити камін. Хтозна чому, але тато одразу погодився.
Власне кажучи, те, що в них із татом у вітальні стояв справжній камін, було дуже серйозним злочином. Уряд заборонив усі каміни в місті ще рік тому як потенційно пожежонебезпечні пережитки минулого. «Якщо це комусь потрібно, він може увечері сідати й дивитися на батареї центрального опалення, у які за нашого Уряду регулярно надходить гаряча вода», – пожартував тоді по телевізору прем'єр-міністр. По квартирах і будинках пройшлися загони урядових пічників і старанно замурували каміни. У більшості будинків навіть важко було вгадати, де саме вони стояли, і в яких ще зовсім недавно вечорами весело тріскотіли дрова й танцювали язики полум'я. Але Славкові з татом вдалося обманути урядових пічників. Славків тато був художником. Він затулив камін полотном, на якому намалював шпалери їхньої вітальні, і так правдоподібно, що хоч тицьни в малюнок кінчиком носа – нізащо не запідозриш, що це не звичайна стіна.
Славко з татом раніше ніколи не святкували Різдво. Але оскільки в них удома був телевізор, у якому ще кілька років тому можна було побачити не самі лише три урядові програми, а й багато іншого, Славко знав, що це таке. Щороку з настанням зими в телевізорі з'являвся сивий дідусь у червоному одязі й, простягаючи глядачеві пляшку із солодким газованим напоєм, вітав з Новим Роком і Різдвом. Часто дідусь приїздив до глядача на величезній вантажівці, яка була вся розцяцькована святковими ліхтариками. Ця вантажівка Славкові дуже подобалася. Він навіть думав про те, що залюбки пішов би працювати водієм такої красивої, потужної, мабуть, дуже теплої машини, й охоче возив би того сивого дідуся з телевізора по всій земній кулі. І хоч останнім часом дідуся з його вантажівкою більше не показували по телеку, та Славко про нього не забув. Як і про Різдво.
Отже, те, що вони вирішили розпалити камін на Різдво, яке вже не звалося Різдвом, з погляду Уряду було подвійним злочином. Але тато легко на це зважився, й навіть одразу повеселішав. Він приніс до каміна пузату пляшку коньяку й налив собі келих. Їхня святкова вечеря складалась із великої пляшки коли й половинки шоколадного торту, який тато приніс напередодні з роботи. Обійнявшись, як багато разів до цього, вони дивилися на вогонь, слухали, як потріскують дрова, і вдихали їх смачний аромат. А потім тато пішов спати, адже завтрашній день був у нього робочий. А Славко залишився й далі дивитися на вогонь, який поволі згасав. Полум'я помалу перетворювалося на жар, який мерехтів у їхній напівтемній вітальні, як лава крихітного вулкану.
І Славко поринув у думки.
Різдво не завжди було заборонене. Керівництво Єдиної церкви, після того як були розігнані та заборонені всі інші конфесії, урочисто оголосило, що їхній владика мав «божественне одкровення» про те, що президент буцімто не просто керівник держави, а найсправжнісінький «нащадок Бога», «плоть від його плоті й остання версія». Після цього ніхто вже й не здивувався, коли Різдво, яким, власне кажучи, відзначали прихід у наш світ Ісуса Христа, почали святкувати навесні, в день народження президента. «Нашому народові несказанно поталанило – ми смиренно топчемо цю землю разом із найостаннішим і, мабуть, найдосконалішим втіленням Бога. Воістину тепер наш народ став по-справжньому богообраним, про що мріяли незліченні покоління наших пращурів», – заявив тоді з екранів телевізорів владика Єдиної церкви, плачучи й сякаючись у розшитий носовичок.
«Цікаво, яким виявиться їхнє нове президентське «різдво»? Чи таким само гарним і святковим, як сьогоднішній вечір? Мабуть, ні», – міркував Славко. Очі його почали злипатися, і, солодко позіхнувши, він схилив голову на одну з подушок, що лежали перед каміном. Аж раптом у каміні загуркотіло, і звідти

до їхньої вітальні викотився... палаючий чоловік!
– Хух, нарешті! Думав, що вже не знайду, – мовив він, зводячись на ноги.
І тільки тут Славко помітив, що неочікуваний гість аж ніяк не палав, а просто був у яскравому червоному напівкожушку, червоних утеплених штанях і таких самих чоботях і шапці. Довершували картину густа біла борода й великий мішок – гість витягнув його на середину вітальні.
– Нам у школі сказали, що вас не існує, – несподівано для самого себе заявив Славко.
– Нас – це кого? – з усмішкою подивився на нього червоний чоловік.
– Святих Миколаїв, Йоулупуккі, Пер Ноелів... А особливо Санта-Клаусів, яких вигадала західна компанія прохолоджувальних напоїв, щоб привернути увагу покупців до своїх шкідливих продуктів. Так нам сказали в школі, – додав Славко вже винувато. Навіть такий малюк, як він, розумів, що безглуздо заперечувати існування того, кого бачиш на власні очі.
– От же ж чорти! Прости господи. – Червоний чоловік глянув кудись угору. – Власне кажучи, мене звати Миколаєм, але ти можеш називати мене й Санта-Клаусом чи просто Сантою, якщо тобі так зручніше. Під цим іменем мене знають у багатьох місцях нашого світу.
– Домовились, – відповів Славко. – Ти теж можеш звати мене просто Славком, а не моїм повним ім'ям Мирослав. Воно занадто довге.
– Миро-слав, – повільно повторив чимось здивований Миколай. – Чудове ім'я! Ні, твій тато таки не випадково розпалив сьогодні камін. Миколай із Лікійських Мир і Миро-слав із цього прекрасного міста просто мали зустрітися. Я дуже вдячний тобі і твоєму татові. Якби я не знайшов твій розпалений камін, то й не знаю, як би потрапив цього року до вас у місто. Пролетів декілька кварталів – ні вогню, ні диму! Усе замуроване, заштукатурене, так, ніби люди раптом розлюбили свою давню звичку грітися увечері біля вогню в холоднечу.
Санта спантеличено розвів руками в червоних рукавицях, а потім стягнув рукавиці й заховав у кишеню свого кожуха.
– Камін регулярно горить у будинку начальника президентського господарства, – несподівано згадав Славко. Батькові по великому секрету розказав про це директор його видавництва, а тому, так само цілком таємно, – сам міністр культури.
Санта хмикнув, і Славкові здалося, що він уперше подивився на нього із цікавістю. – Річ у тім, що я можу прийти тільки в той дім, де мене чекають.
– Я тебе чекав, – відповів Славко.
– А тепер показуй свою ялинку, – нетерпляче ляснув у долоні Санта.
– Немає в нас ялинки, – зітхнув Славко.
– Та як же це немає? – і Санта ще раз роззирнувся, шукаючи дерево. Але у Славка і його тата справді не було ялинки, як не було зараз і в усіх інших мешканців міста.
– Ялинки продають тільки на Новий рік, але тато сказав, що ми Їхні ялинки купувати не будемо, – пояснив Славко. – Вони продаються вже з іграшками та гірляндами в кольорах президентської партії. А ще тато сказав, що на цей Новий рік, можливо, не буде взагалі ніяких ялинок. Після останніх подій. Славко мав на увазі те, що сталося під час офіційної зустрічі їхнього президента з прем'єром сусідньої держави. Коли президент підійшов до Пам'ятника Героям, щоб за традицією покласти до його підніжжя квіти і вклонитися, на нього щосили накинувся величезний ялинковий вінок. Звісно, оглядачі по телевізору миттю пояснили, що така халепа сталася через негоду. І справді, тоді дув сильний вітер і періщив дощ, – але багатьом у місті здалося, що вінок сам, із власної волі, стрибнув на президента. Славко тоді навіть помітив, як голову їхнього лідера чимдуж гамселять маленькі руки-гілки. Тато з такого припущення лише посміявся. Наступного ранку до Палацу президента прийшла невелика процесія мешканців міста. На перший погляд вони нічим не відрізнялися від інших витріщак, які снували тут і фотографувалися на фоні Палацу. Хіба що в руках у кожного з них були маленькі ялинкові гілочки, якими вони жартома били одне одного по голові. Їх, ясна річ, швидко всіх заарештували. І Новий рік минув без ялинок, навіть президентських.
– Знаєш що, Славку, ялинка в нас усетаки буде! – рішуче мовив Санта. – Не годиться зустрічати Різдво без неї. Хутчіше вдягайся – і летімо.
Почувши ці слова, Славко з острахом зиркнув на камін. Справді, щойно на його очах Санта вискочив із цього каміна живим і неушкодженим. А проте він усе-таки чарівник, а Славко – звичайний десятирічний хлопчик, навіть не найхоробріший у місті.

Славко з татом біля каміну, ілюстрація з книги.

Але Санта, простеживши за його поглядом, розсміявся.
– Та ні, камін мені потрібен тільки для першого разу. Далі можна користуватися звичайними дверима.
Славко надягав куртку, шарф, лижну шапочку, взував черевики – і скоса заздро позирав на червоний кожух, чоботи й рукавиці свого гостя. Не те щоб його куртка була геть благенька, але Санті в добротному одязі явно було тепліше. А на вулиці ж он як зимно...
– Не бійся, не замерзнеш, – усміхнувся йому Санта.
Вдягнувшись, Славко, було, попрямував до дверей, але гість швидко підійшов до вікна вітальні й рішуче відчинив його.
– Так буде швидше, – сказав він і, висунувши голову надвір, неголосно свиснув. Тієї ж миті до вікна підлетіли дерев'яні санчата, у які був запряжений справжнісінький олень.
– Знайомся, це Роланд, – сказав Санта Славкові й, обернувшись до оленя, так само відрекомендував йому Славка.
– Вітаю, Роланде! Радий знайомству, – сказав Славко, намагаючись не виказувати свого здивування. Можливо, Роланд засмутиться, якщо помітить, що Славко спантеличений. Кому б сподобалось, якби люди щоразу витріщали очі, побачивши тебе? Але Роланд, здається, не помітив його вагань...

Славко і Санта зустріли Роланда, ілюстрація з книги.

Різдвяна фантасмагорія

Оповідання зі збірки «Львів. Смаколики. Різдво»

ТЕКСТ: Вікторія ГРАНЕЦЬКА

Ці історії об'єднує все. Завжди Різдво об'єднувало і рідних, і незнайомих людей. Тих, хто у дитячих спогадах зберіг традиції, сідав з родиною за стіл із дванадцятьма стравами, промовляв до Бога слова найщирішої молитви, і тих, кого життя перетворило на обивателів без роду і племені, але не змогло відібрати людяності... Усі мають право на різдвяне диво. Воно давно чекає на вас на гомінких львівських площах, маленьких вуличках, у брамах австрійських кам'яниць чи затишних кав'ярнях. Старий годинникар зупинить для вас час, випадковий перехожий підкаже шлях, щоб почалась іще одна історія... Книга – одна із милозвучної серії видань про чарівне місто Лева, таких як «Львів. Кава. Любов», «Львів. Вишні. Дощі», «Львів. Пані. Панянки», «Львів. Спогади. Кохання» вийшла у 2016 році за колективного авторства Світлани Горбань, Наталі Лапіної, Ганни Хоми, Вікторії Гранецької, Дари Корній, Тетяни Белімової, Алли Рогашко, Ніки Нікалео (теж – ілюстраторки), Любові Долик й Анастасії Нікуліної у видавництві «Книжковий«Клуб Сімейного Дозвілля». Кількість сторінок: 256. Ціна електронної версії у інтернет-крамниці видавництва https://www.bookclub.ua/: 32.50 грн, ціна паперової версії у книгарні «Є» https://book-ye.com.ua/: 85 грн.

Це почалося за кілька днів після Нового року, майже в переддень Різдва. Щось мало статися, я відчував. На східному кордоні досі точилася війна, країну лихоманило від емоційно-політичної нестабільності, а ми... ми жили собі як жили, звично відправили (саме так, відправили у небуття) новорічні свята, тепер мляво очікували різдвяних. Ми стомились перейматися. Ви мене розумієте? Ми засиділися, ми застигли. Ми нудили світом, а світ нудив нами, обивателями. Десь тоді це все й розпочалося.

Того вечора ми з дружиною, як завжди, пили чай на кухні. Хоч радше кожен робив це наодинці з собою, у наших стосунках знову пролягла тріщина. На рівному місці, я б сказав. Дружина так не вважала. Здається, вона досі гнівалася, що я не схотів їхати на Різдво до її родини у Тячів, а чи було ще щось...

У подружньому житті завжди є ще щось. Я волів відсидітися у Львові, я був змучений. Вона завмерла, скам'яніла. Так минали дні. От і сьогодні — відгородилася від мене черговою розмальовкою-антистрес (мовляв, дивись — це через тебе в мене стрес!), ну а я краєм ока поглядав у телевізор, висаджений на холодильник, там саме починалися новини.

Це вже була не та жінка, якій я освідчився кілька років тому (ми познайомились на столичному Майдані), а я був не тим чоловіком, за якого вона у запалі патріотичних почуттів вийшла заміж. Львів'янином у вишиванці нарозхрист, котрому так личила Революція Гідності. Коли ми переможцями зійшли з потягу «Київ-Львів», то вірили — нам до снаги змінити цілий світ, не те що країну.

А потім почалися ремонти, кредити, суперечки через гроші. Наші гроші знецінилися, наші мрії зносилися, як старі лахи, наші стосунки заіржавіли, ми вже не були такі певні, що можемо все. Країна нас не поєднала. Тепер знову кожен сам за себе. Мабуть, і тут, і в інших містах іще залишилися ті, котрі вірити не перестали, ті, для котрих не все на продаж? Ми впізнаємо їх за нездоровим блиском в очах, вони все кудись біжать, щось роблять, когось у чомусь переконують... наївні. Я навчився їх не помічати. Дружина теж навчилася.

Цікаво, про що вона зараз думає? Вона мовчки шурувала кольоровими олівцями по цупкому паперу розмальовки і терпляче чекала (я безпомильно впізнаю цей її стан перманентного чекання) — після новин мав розпочатися серіал. Ми за інерцією дивилися телевізор, котрий останнім часом зробився майже повноцінним членом нашої родини, харчували мозок його картинками, перетравлювали шлунками його слова, проте нічого не брали близько до серця. Навіть під час реклами лінувалися перемикати канали, покірно поглинаючи екранні пральні порошки, гігієнічні засоби, смакові приправи, ліки проти алергії, закрепу і простатиту...

Якби могли, то й переїхали б у телевізор, спакувавши всі свої бебехи. Ми стварініли, споживачі життя. Тільки зовні зберегли людську подобу, втративши людські поривання, жагу до змін, відчуття свята. Напевне, нас, збайдужілих, треба якось позначити? Я подумав про це і похолов. Десь тоді й розпочалися ті незбагненні перетворення.

Зараз навіть не пригадаю, що саме обурило мене того вечора в телевізорі (точно не спортивні новини, бо «наші» вкотре показали «їхнім», де раки зимують), але я так рвучко підвівся з-за столу, що необачно зачепив рукавом філіжанку з улюбленого фаянсового сервізу дружини. Клята філіжанка впала на підлогу й розбилася на друзки.

Дружина полишила розмальовку, зіскочила з місця і замість розкричатися або розридатися, як то було б у Тячеві на гостині (жінки ж бо схильні все драматизувати), зашипіла на мене, як скарапуджена кішка.

Я остовпів. Най Бог милує! Відступив на крок, ближче до дверей. Тоді й вона перелякалася. Схоже, для дружини власна реакція на мій випадковий збиток теж виявилась несподіваною, бо її бурштинові очі наповнилися сльозами (я й не зважав раніше, що в моєї жінки котячі бурштинові очі), а затим уже — непідробним жахом (о-боже-я-захворіла-і-тепер-помру), і до кінця вечора я мусив її втішати — мовляв, нічого не сталося, люба, ти зашипіла по-котячому, бо саме розфарбовувала фігурку кішки в розмальовці (і її тваринний інстинкт якимось дивом передався тобі?), то все я, незграба, винен — таку гарну філіжанку розбив. На тому й зійшлися. Уночі вона мені віддячила. Та наступного дня вирішила неодмінно навідатися до лікаря. Психіатра. Хоч якась розвага...

Уранці мені кілька разів телефонували з роботи, тож я майже забув про ту «котячу» витівку дружини. Але в засніженому дворі нас очікувала нова оказія — сусід, котрому хтось розтрощив лобове скло автівки, легковажно залишеної на ніч біля під'їзду. Сусід гавкав, як справдешній пес. Як пес. Замість звично матюкатися — таксист у третьому поколінні. По тому втік кудись за гаражі, роззявивши з нашого й кількох сусідніх дворів, заскочені такою дивовижею, теж поволі розійшлись у справах.

Я відвіз дружину до лікарні (чи не вперше за останній час почувши від неї «дякую») і поїхав на роботу — мав кілька термінових справ, що їх належало залагодити поміж святами. Проте мені ще довго спливали перед очима її бурштиновий погляд із розширеними чорними зіницями і сусідове стрижене «їжаком» волосся, котре стояло сторч, як шерсть на собачому карку. Коли він гавкав, із його жовтих зубів скрапувала слина. За вікном пролітав святково вбраний Львів, під колесами хрумкотів сніг, і це мене трохи заспокоїло. Кажете, магія міста? Ми навчилися її продавати, магія міста — то для заїжджих. Ось вам Чорна кам'яниця, Королівський арсенал, Високий замок, Палац Потоцьких, Тюрма на Лонцького, Личаківський цвинтар. Бажаєте скуштувати фірмової кави чи смачно пообідати? Прошу пана, ось «Віденська кава», «Дзиґа», «Італійський дворик», «Копальня кави»... а хочете, навіть відвідини легендарної «Криївки» організую. Та жодне місто не зробить вас щасливим, якщо ви не привезете трохи щастя з собою... Я увімкнув радіо, поклацав каналами, минув якісь літературні читання, зупинився на хвилі, звідки лунала драйвова пісня «Океану Ельзи», й узявся голосно і недоладно підспівувати: «Вставай! Мила моя, встава-а-ай! Мила моя, дава-а-ай! Більшого вимага-а-а-ай!» Чекайте, ось я й біля роботи, мушу запаркуватися...

На роботі не сталося нічого особливого (хоч мене нічим не здивуєш — працюю економістом-аналітиком у страховій компанії). Нічого особливого, якщо не рахувати шефа, котрий зранку ефектно пробігся коридором з конячим іржанням і цоканням підборами. Недарма йому ще на початках дали підпільне прізвисько Огир — високий на зріст, мускулястий, із виразно «конячими» рисами обличчя. Наразі Огир замкнувся у кабінеті і нікого не приймав. Секретарка до обіду звільнилася.

В обід мені зателефонувала дружина. Сказала, що була у психіатра, той запевнив — з нею все гаразд, жодних психічних відхилень. Щоправда, потім вискочив на стіл і життєрадісно прокукурікав. Опісля довго вибачався, та їй намертво врізалося в пам'ять оте лікареве кукурікання. І барвиста краватка-метелик, що перетискала йому шию, схожу на пивняче воло. Дружина скрушно зітхнула й попросила купити до вечері курячих крилець і червоного вина. Це добрий знак — цієї ночі в мене знову буде секс.

У супермаркеті не проштовхнутися — знижки, акції, розпродажі, дегустації всіляких смаколиків — містяни прагнуть якомога з більшим зиском закупитися до Різдва. Я швиденько схопив пляшку «Каберне», зважені і спаковані курячі крильця й побіг на касу — займати чергу. Але навіть мені стало якось незатишно, коли тлуста молода касирка раптом по-свинячому закувікала. Замість спитати чергового покупця, чи має він дисконтну картку й чи потрібен йому пакет. На мить у гамірному торговельному залі запала тиша. Ми всі дивилися на неї. З очей дівчини-касирки бризнули сльози. Вона зірвалася з місця і побігла в підсобку — ридати. На її стілець хутко всадовили іншу касирку — та вже не кувікала, тільки трохи заїкалася, коли питала покупців про пакет.

Я вибрався із супермаркету, ніби вирвався з пекла. На людей намагався не дивитися, скрізь мені ввижалися тваринні риси. Заскочив до своєї автівки. Мерщій додому, сховатися від усього світу. Нас почали перетворювати? А що, як це невідома інфекційна хвороба чи невивчений штам вірусу, котрий розповсюджено в залюднених місцях?

Удома було незвично тихо і порожньо. Лишень на кухні горіло світло, і звідти долинало якесь шарудіння. Я роззувся біля входу, покликав дружину на ім'я. Вона не озвалася. І шарудіння не припинилося. Що його робити?

Коли ж я зрештою наважився (озброївшись хокейною ключкою) увійти до нашої маленької затишної кухні, де так гарно вечеряти удвох, пити чай і дивитися телевізор, мій звичний світ остаточно розлетівся на шматки. Я зрозумів, що ми більше ніколи не їстимемо смажених курячих крилець і не питимемо червоного вина. Принаймні не в цьому житті. Не тут. Не з нею. Моя дружина сиділа на підлозі і наминала котячі консерви просто з банки. Вона їла руками, і в її погляді вже не було нічого людського.

Траснувши кухонними дверима, я заблокував їх ключкою і схопився за смартфон. Викликати «швидку»? З того боку замість роздратованого «алло» мені відповіли качиним кряканням. Зателефонувати в поліцію? У слухавці сумовито мукала корова. Бігти до сусідів? З-за стіни, де жив ранковий таксист-пес, долинало приглушене собаче гарчання. І зовсім поряд у скляні кухонні двері шкреблась моя дружина-кішка.

Відкоркував пляшку червоного вина, знайшов почату пачку торішніх цигарок (колись заради цієї жінки-кішки я кинув курити — сміх та й годі) і зачинився на балконі. З вікна панельної багатоповерхівки навпроти хтось

Письменниця Вікторія Гранецька

по-вовчому натхненно вив на місяць-повню. Схоже, весь світ сказився, тільки я залишився нормальний. Просто з пляшки я ковтнув вина, запалив цигарку, видихнув у зимову ніч кільце пахучого диму, і звідкілясь прийшла полегкість. От би зараз злетіти в небо й довго-довго кружляти над сонним різдвяним Львовом, роздивлятися величні кам'яниці, чепурні старосвітські дворики й широкі засніжені проспекти з висоти пташиного лету! Побачити істинне обличчя міста і заново полюбити його. Я зможу, присягаюся. І місто мене знову прийме. Якщо це древній містичний Львів нас усіх так перетворює, то я волів би стати вільним птахом. Яструбом, соколом чи й орлом. Я — птах. Певно ж, так і буде? А чом би й ні?

Тієї миті я почувався щасливим. А потім... потім мені раптом подумалось, що пересуватися на двох ногах не так уже й зручно. Мені чомусь схотілося лягти на долівку і повзти. Це ж набагато краще, ніж ходити. Та й легше, ніж літати, — здалося мені те літання! От тільки... цей голод.

Що б його такого з'їсти? Зненацька пригадалися декоративні кролики, яких ми з дружиною бачили в зоомагазині минулих вихідних. От би зараз тих кроликів! Тільки не треба їх варити чи тушкувати, краще заковтнути цілими, разом із хутром та усіма нутрощами. Або яку іншу дрібну тваринку, насправді мені не принципово, яку саме. Шкода, що та крамничка зараз зачинена. Я ж помру з голоду...

Хіба що в мене вже є така тваринка. Вона пронизливо нявчить і шкребеться кігтями на кухні у зачинені двері. Я відсунув пляшку, загасив у попільничці недопалок і поповз на запах кішки.

На площу Ринок м'яко опустилася різдвяна ніч, сповнена химерних див і магічних перетворень. Довкола Ратуші здійнялась хурделиця.

Цікаво, десь у світі ще залишилися... люди?

Dějepisný a soudobý kalendář ukrajinských Čechů na rok 2020

(vybraná data)

Božena Němcová

Jiří z Poděbrad

Josef Mánes

Pavel Josef Šafařík

200. výročí narození Boženy Němcové, české spisovatelky (4.02.)
600. výročí narození Jiřího z Poděbrad, českého "husitského" krále (23.04.)
200. výročí narození Josefa Mánese, českého malíře (12.05.)
225. výročí narození Pavla Josefa Šafaříka, českého a slovenského slavisty (19.05.)
25. výročí založení České národní rady Ukrajiny (30.05.)
400. výročí bitvy na Bílé hoře u Prahy (8.11.)
350. výročí úmrtí Jana Amose Komenského, posledního biskupa Jednoty Bratrské a světoznámého pedagoga (15.11.)
150. výročí úmrtí Karla Jaromíra Erbena, českého historika a spisovatele (19.11.)
125. výročí narození Ludvíka Svobody, československého legionáře, generála a prezidenta (25.11.)

1. ledna • **Nový rok**
1. ledna 1993 • **Státní svátek ČR – Den obnovy samostatného českého státu – 27. výročí**
6. ledna • **Tři králové**
7. ledna • **Boží hod vánoční podle juliánského kalendáře**
18. ledna 1998 • 22. výročí založení v Užhorodě Klubu T. G. Masaryka
25. ledna 1990 • **30. výročí založení v Malé Zubovštině (Žytomyrská oblast) společnosti Malá Zubovština**
28. ledna 1870 • **150. výročí narození v Chrudimi (nebo Charkově) Josefa Sýkory (†23.02.1944 Benešov, pohřben v Ondřejově), ruského a českého astronoma, účastníka švédsko-ruské polární stupňové expedice na Spicberky (1899-1901)**
28. ledna 1999 • 21. výročí založení v Zaporižži (čes. Záporoží) společnosti Bohemie
4. února 1820 • **200. výročí narození ve Vídni Boženy Němcové, rozené Barbory Novotné, později Barbory Panklové (†21.01.1862 Praha), české spisovatelky, autorky slavné „*Babičky*“ (1855), zakladatelky novodobé české prózy**
10. února 1867 • 153. výročí založení ve Lvově České besedy
14. února 1912 • 108. výročí založení české evangelické obce Veselynivky - Sirotinky (Oděská oblast)
20. února 1993 • 27. výročí založení v Simferopolu společnosti Vltava
20. února 2014 • **6. výročí počátku Rusko-ukrajinské války**
7. března 1850 • **Před 170 lety se narodil v Hodoníně (Jihomoravský kraj) Prof. Dr. T. G. Masaryk, první prezident Československa**
8. března • **Státní svátek Ukrajiny – Mezinárodní den žen**
12. března 1999 • 21. výročí vstupu České republiky do NATO
24. března 1990 • **30. výročí založení v Malynivce (Žytomyrská oblast) české společnosti (zanikla r. 1992, obrozená 24.03.1993 pod názvem Malynivske)**
10. dubna • **Velký pátek**
12. dubna • **Neděle velikonoční**
13. dubna • **Pondělí velikonoční**
19. dubna • **Velykden (Pascha) - pravoslavné Velikonoce na Ukrajině**
19. dubna 1991 • 29. výročí založení v Dubnu (Rivnenská oblast) společnosti Stromovka
20. dubna 1990 • **30. výročí založení v Mykolajivce (Vinnycká oblast) společnosti Holenderští Češi**
23. dubna 1420 • **600. výročí narození v Poděbradech Jiřího z Poděbrad (†22.03.1471 Praha), krále českého (1420-1474), autora projektu „*Dohody o míru veškerého křesťanstva*“ (1462), lat. „*Tractatus pacis toti Christianitati fiendae*“ (také „*Cultus pacis*“ nebo „*Tractatus pacis*“), prvního v dějinách návrhu o sjednocení Evropy**
26. dubna 1986 • **34. výročí Černobylské tragédie**
1. května • **Státní svátek ČR - Svátek práce. Státní svátek Ukrajiny – Den Práce**
1. května 2004 • 16. výročí vstupu České republiky do Evropské unie
5. května 1945 • **75. výročí Květnového povstání českého lidu**
6. května 1990 • **30. výročí založení v Žytomyru Žytomyrské společnosti volyňských Čechů**
8. května 1945 • **Státní svátek ČR - Den vítězství a 75. výročí osvobození od fašismu.**
• **Státní svátek Ukrajiny – Den pamětí a smíření**
9. května 1945 • **Státní svátek Ukrajiny – Den vítězství nad nacizmem ve 2. světové válce (Den Vítězství) - 75. výročí**
9. května 1990 • **30. výročí založení v Bohemce (Mykolajivská oblast) společnosti Bohemka (do 31.01.2005, kdy zanikla, existovala pod názvem Čeští bratři, obnovená 21.09.2007)**
12. května 1820 • **200. výročí narození v Praze Josefa Mánese (†9.12.1871 Praha), českého malíře, jednoho z nejvýznamnějších představitelů českého romantismu, autora kalendářní desky na Pražském orloji (1865)**
13. května 1795 • **225. výročí narození v Kobeliarovu (Slovensko) Pavla Josefa Šafaříka (†26.06.1861 Praha), českého a slovenského slavisty, autora „*Slovanských starožitností*“ (1836-1837) a „*Slovanského národopisu*“ (1842)**
21. května 1991 • 29. výročí založení v Lucku (Volyňská oblast) společnosti Matice Volyňská
30. května 1995 • **25. výročí založení v Kyjevě České národní rady Ukrajiny**
31. května • **Neděle svatodušní - Zelené svátky**
7. června • **Neděle svaté Trojice**
10. června 1942 • **78. výročí vyhlazení obce Lidice v Čechách**
15. června 1990 • **30. výročí založení v Novhorodkivce (Zaporižská oblast) společnosti Čechohrad**
24. června 1942 • **78. výročí vyhlazení obce Ležáky v Čechách**
28. června • **Státní svátek Ukrajiny – Den Ústavy Ukrajiny**

СІЧЕНЬ | LEDEN

ЛЮТИЙ | ÚNOR

БЕРЕЗЕНЬ | BŘEZEN

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
		1 Новий Рік, чеський Сильвестр	2 Народився архео… Пастернак, профес… в Празі й Мюнхені (1892–1969)	3 Народився археолог УГА в Подєбрадах Микола Вікул (1888–1935)	4 Прати до Ясині вийхав перший швидкий потяг (1923)	5 Початок «празької весни» 1968 року: ЦК КПЧ очолив Александер Дубчек
6 Святвечір (за ст. ст.); Народився Степан Рудянський, поет та лікар (1834-1873)	7 Різдво (за ст. ст.)	8 Народився Василь Симоненко, український поет (1935–1963)	9 Народився режи… Параджанов (1924…	10 Народився Леонід Кравчук, колишній Президент України (1934)	11 Засновано Чеську асоціацію україністів (1991)	12 КДБ заарештувало десятки українських інтелектуалів (опе… рація «Блок») (1972)
13 Меланки, Щедра кутя	14 Св. Василя Великого, Старий Новий Рік	15 Затверджено гімн «Ще не вмерла Україна» (1992)	16 У Празі проти р… окупації УССР під… Палах (1948–1969)	17 Засновано Український Вільний Університет (Відень, 1921)	18 Голодна Кутя, переддень Водохреща	19 В Празі засновано Будинок національних меншин (2009)
20 В Празі засновано Обєднання українцьв у ЧР (1990)	21 Зареєстровано в Празі колектив «Берегиня» (2008)	22 День Соборності України	23 Народилися поети Павло Тичина (1891–1967), Григорій Чубай (1949–1982)	24 Просрійські терористи обстріляли Маріуполь (2015)	25 Тетянин день; народився Володимир Зеленський, комік та президент України (1978)	26 Міжнародний день митника
27 День памяті жертв Голокосту	28 Народився чеський україніст Іржі Марван (1936–2016)	29 День памяті Героїв Крут (1918)	30 Народився історик Володимир Антонович (1834-1908)	31 Українці Хомутова заснували товариство «Дзвони надії» (2005)	1 Народився письменник і поет Євген Маланюк (1897–1968)	2 Нар. Іван Пуной, фізик (1845–1918), який прохивав у Празі
3 У Відні створено ОУН (1929)	4 День боротьби проти раку; початок роботи соцмережі Facebook (2004)	5 Померла в Празі педагог Софія Русова (1856–1940)	6 Створено україн… станцію «Академік … ський» (1996)	7 Народився Олександр Русов, видавець празького «Обзора» 1876 року (1847–1915)	8 Помер у Празі письменник Спиридон Черкасенко (1876–1940)	9 День стоматолога
10 Паризький мирний договір встановив кордони у Сх. Європі (1947)	11 В Києві відновлено діяльність «Просвіти» на захист української мови (1989)	12 Трьох святителів: Василя, Григорія та Івана Золотоустого	13 День Радіо	14 Знищено МВБУ у Празі (1945). День закоханих	15 Бал «Маланки» у Празі; Стрітення; в Подєбрадах засно… вано «Український сокіл» (1926)	16 Помер у США Євген Мала… нюк, поет «празької школи» (1897–1968)
17 День Доброти;	18 Народився Джеймс Мейс, дослідник Голодомору (1952–2004)	19 День Тризуба	20 День пам'яті Г… ної Сотні (2014)	21 День рідної мови	22 У Словаччині засновано Музей Української Культури, нині у Свидніку (1956)	23 Народилися пое… Тичина (1891–1967), Чубай (1949–1982)
24 Українська армія з важкими боями відступила з Дебальцево та околиць (2015)	25 Народилася поетеса Леся Українка (1871–1913)	26 Початок окупації українсько… го Криму Росією (2014)	27 Народився Сте… український політ… ЧСР (1895–1980)	28 Слово «Соціалістична» у назві ЧССР замінили на слово «Федеративна» (1990)	29 Народився чех Франк До… ячек, засновник української книгарні в Канаді (1880–1951)	30 Народився істор… Володимир Антон… 1908)
30 Помер Дмитро Донцов, філософ українського націоналізму (1883–1973)	31 Народився Микола Міхновський, автор трактату 1900 року «Самостійна Україна» (1873–1924)	1 Народився Августин Волошин, Президент Карпатської України (1874–1945)	2 Великий піст; Народилися Євген Чикаленко (1888–1965), Наталена Королева (1888–1966)	3 Всесвітній день письменника	4 Народилася Іванка Рада Ілленко, українська та чеська балерина (1976)	5 Загинув Головнокомандувач УПА Роман Шухевич (1907–1950)
9 Народився Тарас Шевченко (1814)	10 Помер Тарас Шевченко (1861)	11 Битва Чехословацького батальйону пїд Соколовим на Харківщині (1943)	12 Засновано «Остр… світу» (1993)	13 Заснування гр.-кат. Апостольського екзархату в Чеській Республіці (1996)	14 День числа «Пі» (π – 3,1415926...)	15 Річниця Сойму Карпатської України (1939)
16 Народився поет «Празької школи» Юрій Дараган (1894–1926)	17 ННародився Августин Волошин, Президент Карпатської України (1874–1945)	18 Помер археолог Іван Борковський, (1897–1976)	19 Народилася по… Костенко (1930)	20 Народився Гетьман Іван Мазепа (1639–1709)	21 Всесвітній день поезії	22 Народився Микола Лисенко, композитор (1842–1912)
23 Предстоятелем УГКЦ обрано Святослава Шевчука (2013)	24 Нар. Михайло Кірсенко, український богеміст (1945)	25 Відкрито памятник Тарасові Шевченку на празькому Сміхові (2009)	26 Народився Мик… полиці, словацьки… (1946)	27 День Театру	28 Народився Микола Сцібор-Ський, дяч ОУН, який навчався у подєбрадській УГА (1898–1941)	29 В Києві поховали В'ячеслава Чорновола (1937–1999)
30 Помер Дмитро Донцов, філософ українського націоналізму (1883–1973)	31 Народився Микола Міхновський, автор трактату 1900 року «Самостійна Україна» (1873–1924)					

ЛИПЕНЬ | ČERVENEC

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
		1 День Військово-Морських Сил та Протиповітряної Оборони України	**2** Битва Чехословацького легіону під Зборовом (1917)	**3** Др. Микола Мушинка заснував Асоціацію україністів Словаччини (1990)	**4** Договір між Україною та Чехією про соціальне забезпечення (2001)	**5 Кирила та Мефодія (чесько-моравськ.)**; сили АТО звільнили Слов'янськ та Краматорськ (2014)
6 Спалення магістра Яна Гуса (1369–1415)	**7 Івана Купала**	**8** В Празі засновано педінститут ім. Драгоманова (1923)	**9** Козаки і татари під Конотопом розгромили росіян (1659)	**10** Завершилась битва козаків Хмельницького й татар проти армії Яна II Казимира під Берестечком (1651)	**11** Всесвітній день шоколаду	**12 Святих апостолів Петра і Павла**
13 Випалення нацистами Чеського Малину (1943)	**14** Помер Патріарх УПЦ (КП) Володимир (Романюк) (1995), похований біля брами Софійського собору в Києві	**15** День українських миротворців	**16** Декларація про державний суверенітет України (1990)	**17** На Донбасі російські диверсанти збили літак MH17 із 298 людьми (2014)	**18** Битва «Галичини» під Бродами (1944)	**19** В московській тюрмі загинув Августин Волошин (1945)
20 На мітингу чехів у Києві виступив Т. Ґ. Масарик (1917)	**21** Народилася Олена Теліга, письменниця (1907-1942); в Празі засновано дитячий культурний центр «Крок» (2017)	**22** Помер у Празі Олександр Олесь, поет (1878–1944)	**23** Помер Симон Наріжний, директор МВБУ у Празі (1898–1983)	**24** День святої рівноапостольної княгині Ольги; «ковнерівські процеси» над українцями в Мукачеві (1942)	**25** Договір про дружні відносини між Україною та Чехією (1996)	**26** Козаки Кривоноса розбили польське військо Яреми Вишневецького (1648)
27 Народився Володимир Винниченко, письменник, член Центральної Ради УНР (1880–1951)	**28 Хрестителя Володимира Великого (988)**	**29** Чехословацька «Руська акція допомоги» надала притулок 20 тисячам українців, білорусів, росіян (1921)	**30** У Чіерній над Тісою почалися переговори Брежнєва і Дубчека (1968)	**31** Заснування акції «Празький Майдан» на підтримку України на «Старомаку» (2014)	**1** Померла Леся Українка (1871–1913)	**2 Ільїн день**

СЕРПЕНЬ | SRPEN

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
3 Польща офіційно засудила акцію «Вісла» (1990)	**4** У Львові засновано Союз визволення України (1914)	**5** У Сандармосі (Карелія) загинув театрал Лесь Курбас; початок сталінського «Великого терору» (1937)	**6** В Австро-Угорщині створено легіон Українських Січових Стрільців (1914)	**7** Прийнято сумнозвісний радянський «закон про п'ять колосків» (1932	**8** Росія розпочала збройне вторгнення в Грузію (2008)	**9** День корінних народів; народився президент України (1994–2005) Леонід Кучма (1938)
10 Народився Роман Лубківський, письменник, посол України в ЧСФР і ЧР (1941–2015)	**11** Початок сталінської операції НКВС, за якою було ліквідовано майже 150 тисяч поляків (1937)	**12** Міжнародний день молоді (ООН)	**13** Початок будівництва «Берлінського муру» (1961)	**14 Маковія, Медовий спас**	**15** Поляки та українці розгромили більшовиків під Варшавою (1920)	**16** Вийшла в ефір перша передача української редакції «Радіо «Свобода» (1954); загинув у Колочаві опришок Микола Шугай (1921)
17 У Празі помер Степан Смаль-Стоцький, мовознавець, посол ЗУНР у ЧСР (1938)	**18** Енкаведисти підірвали Дніпровську ГЕС, загинуло біля 100 тисяч українців та червоноармійців (1941)	**19 Преображення Господнє – Яблуневий Спас**	**20** Народився у Львові Євген Шокало, чеський актор та оперний співак (1960)	**21** Вторгнення радянських військ до Чехословаччини (1968)	**22** Україна стала правонаступницею УНР за «грамотою Плав'юка» (1992)	**23 День українського прапора**
24 День Незалежності України (1991)	**25** Дисиденти, зокрема українка Лариса Богораз, виступили у Москві проти інтервенції до ЧССР (1968)	**26** Розпочалася кривава битва за Дніпро із сотнями тисяч жертв (1943)	**27** Помер у Празі відомий чехословацький футболіст Олекса Бокшай (1911–2007)	**28 Успіння Пресвятої Богородиці**	**29 Горіховий Спас**; Іловайська трагедія (2014)	**30** У Празі утворено УВО під проводом Євгена Коновальця (1920)
31 З'єднані українські війська УНР і УГА здобули Київ (1919)	**1** День знань	**2** Кінець II Світової війни (1945)	**3** Чехословацька армія полонила сотника УПА Володимира Щигельського-«Бурлаку» (1947)	**4** Загинув у радянському концтаборі Василь Стус (1938–1985)	**5** У Німецькому Яблонному, згодом у Ліберці та Йозефові утворено табори для інтернованих українських вояків (1919)	**6** Започатковано хвилю української еміграції до Канади (1891)

ВЕРЕСЕНЬ | ZÁŘÍ

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
7 Померли Йосип Сліпий, Патріарх УГКЦ (1892–1984), єпископ і політв'язень Іван Маргітич (1921–2003)	**8** Міжнародний день грамотності й солідарності журналістів	**9** В Брні засновано «Українську ініціативу Південної Моравії» (2014)	**10** Карпатська Русь (Закарпаття) стала частиною Чехословаччини (1919)	**11 Відсічення голови Івана Предтечі Хрестителя**	**12** Віденська перемога поляків та українців над Османською імперією (1683)	**13** В чехословацьких Судетах оголошено військовий стан (1938)
14 Помер Ежи Ґедройц, публіцист, захисник польсько-української співпраці (1906–2000)	**15** Засновано традицію «Днів української культури в ЧР» (1996)	**16** Кінець грошової реформи в Україні: запроваджено гривню (1996)	**17** Померли Іван Брик (1879–1947), український богеміст, славіст; журналіст Георгій Гонгадзе (1969–2000)	**18** Початок «пацифікації» Польщею українців Галичини (1930)	**19** Помер Адальберт Ерделі, закарпатський художник (1891–1955)	**20** Початок громадянської блокади окупованого Криму (2015)
21 Різдво Пресвятої Богородиці, Міжнародний день миру.	**22** Біля Ужгорода загинув Едмунд Еґан, борець із лихварством та захисник руського селянства (1851–1901)	**23** У Празі вийшов «Громадський вісник» — орган Українського громадського комітету (1921)	**24** Червоноармійці при відступі почали підривати Хрещатик та центр Києва (1941)	**25** Президент П. Порошенко підписав закон про освіту, який посилив українську мову (2016)	**26** Поляки розгромили більшовиків на Німані (1920)	**27 Воздвиження Хреста Господнього,** День туризму
28 Святого Вацлава (907-935), День	**29** Народився Михайло Грушевський, історик, Президент	**30** День бібліотекаря та перекладача; Мюнхенська				

ЖОВТЕНЬ | ŘÍJEN

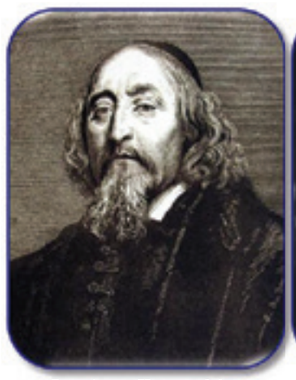
Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
			1 Битва Чехословацького легіону під Зборовом (1917)	**2** Др. Микола Мушинка заснував Асоціацію україністів Словаччини (1990)	**3** Договір між Україною та Чехією про соціальне забезпечення (2001)	**4 Кирила та Мефодія (чесько-моравськ.)**; сили АТО звільнили Слов'янськ та Краматорськ (2014)
5 Спалення магістра Яна Гуса (1369–1415)	**6 Івана Купала**	**7** В Празі засновано педінститут ім. Драгоманова (1923)	**8** Козаки і татари під Конотопом розгромили росіян (1659)	**9** Завершилась битва козаків Хмельницького й татар проти армії Яна II Казимира під Берестечком (1651)	**10** Всесвітній день шоколаду	**11 Святих апостолів Петра і Павла**
12 Випалення нацистами Чеського Малину (1943)	**13** Помер Патріарх УПЦ (КП) Володимир (Романюк) (1995), похований біля брами Софійського собору в Києві	**14** День українських миротворців	**15** Декларація про державний суверенітет України (1990)	**16** На Донбасі російські диверсанти збили літак MH17 із 298 людьми (2014)	**17** Битва «Галичини» під Бродами (1944)	**18** В московській тюрмі загинув Августин Волошин (1945)
19 На мітингу чехів у Києві виступив Т. Ґ. Масарик (1917)	**20** Народилася Олена Теліга, письменниця (1907-1942); в Празі засновано дитячий культурний центр «Крок» (2017)	**21** Помер у Празі Олександр Олесь, поет (1878–1944)	**22** Помер Симон Наріжний, директор МВБУ у Празі (1898–1983)	**23** День святої рівноапостольної княгині Ольги; «ковнерівські процеси» над українцями в Мукачеві (1942)	**24** Договір про дружні відносини між Україною та Чехією (1996)	**25** Козаки Кривоноса розбили польське військо Яреми Вишневецького (1648)
26 Народився Володимир Винниченко, письменник, член Центральної Ради УНР (1880–1951)	**27 Хрестителя Володимира Великого (988)**	**28** Чехословацька «Руська акція допомоги» надала притулок 20 тисячам українців, білорусів, росіян (1921)	**29** У Чіерній над Тісою почалися переговори Брежнєва і Дубчека (1968)	**30** Заснування акції «Празький Майдан» на підтримку України на «Старомаку» (2014)	**31** Померла Леся Українка (1871–1913)	**1** Проголошено Західноукраїнську Народну Республіку (1918)

ЛИСТОПАД | LISTOPAD

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
2 Помер відкривач Трипільської культури, чех Вікентій Хвойка (1850–1914, Київ)	**3** В Ясіні виникла Гуцульська Республіка (1918)	**4** Народився Богдан Лепкий, письменник (1872–1941)	**5** Проти окупації ЧССР підпалив себе на Хрещатику Василь Макух (1927–1968)	**6** Засновано у Празі театральний гурт «Джерело» (2004)	**7** III Універсалом створено УНР (1917); День Пам'яті жертв комуністичного терору	**8** Договір між Україною та Чехією про правову допомогу (2002)
9 Преподобного Нестора-літописця; День української писемності та мови	**10** Помер у Празі націолог Ольгерд Бочковський (1885–1939)	**11** Польське Свято Незалежності (від 1918)	**12** На Соловках помер останній отаман запорізьких козаків Петро Калнишевський (1690–1803)	**13** Народився Станіслав Дністрянський, ректор і проректор УВУ в Празі (1870–1935)	**14** Помер у Празі художник і меценат Юрій Вовк (1899–1961)	**15** Народився Микола Неврлий, словацький україніст (1916–2019)
16 І Симпозіум україністів в Університеті Палацького (Оломоуц, 2001)	**17 День Студента; Оксамитова революція в Чехословаччині (1989)**	**18** Радянські більшовики припинили політику українізації (1933)	**19** Засновано в Празі «Товариство Івана Кондура» (2011)	**20** В Україні легалізовано Греко-католицьку церкву (1989)	**21** День Гідності та Свободи (початок Майданів 2004 та 2013)	**22** Більшовики розстріляли під селом Базар 359 українських вояків (1921)
23 Засновано україністику в Університеті Масарика (Брно, 1993)	**24** Засновано в Празі дитячий гурт «Барвінок» (2001)	**25** Народилися письменник Іван Нечуй-Левицький (1838–1918), етнограф Дмитро Яворницький (1855–1940).	**26** Відбувся в Мукачеві з'їзд про возз'єднання Закарпаття із радянською Україною (1944)	**27** Народився Александр Дубчек, лідер «празької весни» (1921–1992)	**28** День пам'яті жертв Голодомору 1932–33 років; визнання його геноцидом українського народу (2006)	**29** Завершилася в Чехословаччині влада комуністичної партії (1989)
30 Військове вторгнення СРСР у Фінляндію (1940)	**1** Підтверджено на референдумі незалежність України (1991)	**2** Російські й австрійські війська зазнали поразки від Наполеона біля Аустерліца (Славков-у-Брна) (1805)	**3** Народився Григорій Сковорода, філософ (1722–1794)	**4 Введення до Храму ПРСБ**	**5** Нар. Олександр Олесь (Кандиба), поет (1878–1944); День волонтера	**6 Миколая (римо-кат.),** день Збройних Сил України

ГРУДЕНЬ | PROSINEC

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek	П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
7 У Біловезькій пущі припинив своє існування Радянський Союз (1991)	**8** Чеська і Словацька Федеративна Республіка визнала незалежність України (1991)	**9** День вшанування жертв геноцидів, день боротьби з корупцією	**10** День прав людини	**11**Народилася Христина Йойкова (Камінська), голова Об'єднання Українок в ЧР (1941)	**12** Підписано радянсько-чехословацький договір про повоєнну співпрацю (1943)	**13** Помер дипломат УНР Лонґрин Цегельський, який вів переговори з Т. Ґ. Масариком (1875–1950)
14 Україна та Польща прийняли футбольне гасло до Євро-2012 «Творимо історію разом» (2009)	**15** Вийшов празький «Кобзар» Т. Шевченка (1876)	**16** Засновано україністику в Карловому університеті (1926)	**17** Чехословаччина прийняла рішення про розділення на дві держави з 1 січня 1993 року (1992)	**18** Міжнародний день мігрантів	**19 Миколая (прав., гр.-кат.),** День допомоги бідним.	**20** Чехія та 8 інших нових країн ЄС вступили до Шенгенського простору (2007)
21 Народився меценат Євген Чикаленко (1861–1929)	**22** День українських дипломатів	**23** Загинули націоналісти В.Білас і Д. Данилишин (1932)	**24 Щедрий вечір (за н. ст., відзн. р.-кат. й деякі гр.-кат. та прав. румуни, болгари, греки й ін.)**	**25 Різдво (за н. ст., відзн. р.-кат. й деякі гр.-кат. та прав. румуни, болгари, греки й ін.)**	**26** У Празі створено Українську студію пластичного мистецтва (1923)	**27** В СРСР розкріпачили селян: дозволили отримувати паспорти (1974)
28 В Празі виникло «Міжнародне об'єднання Українська Свобода» (2007)	**29** Вацлав Гавел обраний чехословацьким Президентом (1989)	**30** Помер Іван Олбрахт, чеський письменник, який писав про Колочаву (1882-1952)	**31 Зустріч Нового Року**			

Jan Amos Komenský

Ludvík Svoboda

Bitva na Bílé hoře 8.11.1620

3. července 1992
5. července 863
6. července 1415

6. července 1910

11. července 2000
13. července 1943
Srpen 1905
3. srpna 1990
11. srpna 1438

12. srpna 1914
21. srpna 1968

24. srpna 1991
28. srpna 1870

12. září 2015

16. září 921

20. září 1995
25. září 1993
28. září 935

- 28. výročí založení v Melitopolu (Zaporižská oblast) společnosti Bohemie
- **Státní svátek CR - Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje:** 1157. **výročí jejich příchodu na Moravu**
- **Státní svátek CR – Den upálení v Kostnici Mistra Jana Husa (*1369 Husinec): 605. výročí (jeho popel byl vsypán do Rýna). Pravoslavnou církvi českých zemí a Slovenska je uctíván jako svatý mučedník.**
- 110. výročí prvních (známých) bohoslužeb v Bohemce Chersonské gubernie (dnes Mykolajivská oblast) u příležitosti 395. výročí upálení Mistra Jana Husa, na kterých byl založen křesťanský spolek Hus
- 20. výročí vzniku v Oděse společnosti Česká rodina
- **77. výročí vypálení obce Český Malin (zal. 1871) na ukrajinské Volyni**
- **115. výročí založení české evangelické obce Bohemky (Mykolajivská oblast)**
- **30. výročí vzniku v Praze Sdružení Čechů z Volyně a jejích přátel**
- **Feodora**. Fedir Danylovyč kníže Ostrožský (*1360, †1446), vojvoda, starosta, mnich Kyjevskopečerské lávry a pravoslavný svatý (svatořečen v konci XVI. st.), který podporoval husity
- 106. výročí vzniku v Kyjevě České Družiny, první české vojenské jednotky po bitvě na Bílé Hoře (8.11.1620)
- 52. výročí okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy (SSSR, BLR, MLR, NDR, PLR). Okupace (od 16.10.1968 dočasný pobyt sovětských vojsk) trvala do 27.06.1991. V jejím průběhu bylo usmrceno 425 (počet se stále zvyšuje), těžce zraněno 577, lehce zraněno několik set čs. občanů, emigrovalo kolem 350 tisíc občanů.
- **Státní svátek Ukrajiny - 29. výročí nezávislosti**
- **150. výročí narození v Chrudimi (nebo Charkově) Josefa (Iosifa Iosifoviče) Sýkory (†23.02.1944 Benešov, pohřben 29. února v Ondřejově), ruského a českého astronoma, astrofyzika, zeměměřiče, seismologa, polárního badatele a pedagoga, účastníka Švédsko-Ruské stupňové expedice na Špicberky (1899-1900)**
- **5. výročí odhalení v Bohemce Husova kamene u příležitostí 600. výročí upálení Mistra Jana Husa (projekt a realizace Miloslav Jančík; dar Bohemce spolku Nová Bohemka (Pervomajsk)**
- **Ludmily.** 1099. výročí úmrtí v hradišti Tetín české kněžny Ludmily (*asi 860), první české svaté (svatořečená v 11. st.), mučednice Slovanů a patronky českého státu (její ostatky leží v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě)
- **25. výročí založení v Užhorodu Užhorodské společnosti české kultury J. A. Komenského**
- 27. výročí začátku činnosti v Praze občanského sdružení (dnes zapsaný spolek) Exulant
- **Václava**. 1085. výročí úmrtí ve Staré Boleslavi (okres Praha-východ) českého knížete Václava (*asi 907 Praha?), prvního českého svatého (svatořečen na zač. 11. st.) a hlavního patrona českého národa (jeho ostatky leží v kapli sv. Václava v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě)

Poznámka: Relikvie sv. Václava se uchovává také v Michajlovském Zlatovrchém chrámu Pravoslavné církve Ukrajiny v Kyjevě – PCU (byla věnovaná PCU biskupem Sumperkským Pravoslavné církve Českých zemí a Slovenska Izaiášem 21.11.2019).

28. září
3. října 1999
9. října 1999
14. října
20. října 1996

28. října 1918
31. října (1517)
2. listopadu
8. listopadu 1620
11. listopadu

15. listopadu 1670

17. listopadu

19. listopadu 1870

21. listopadu

23. listopadu

25. listopadu 1895

29. listopadu 1992
2. prosince 1923
5. prosince 1870

6. prosince
24. prosince
25. prosince
25. prosince 2009
26. prosince
29. prosince 1925

31. prosince

- **Státní svátek CR – Den české státnosti** (Zákon č. 245/2000 Sb. ze dne 29. června 2000)
- 21. výročí posvěcení ve Veselynivce (Oděská oblast) české evangelické modlitebny
- 21. výročí vysvěcení v Novhorodkivce (Zaporižská oblast) českého římskokatolického kostela sv. Trojice
- **Státní svátek Ukrajiny – Den obránce Ukrajiny** (také pravoslavný svátek Ochrany přesvaté Bohorodičky)
- 24. výročí posvěcení Betlémské kaple v Bohemce (architekt Petr Pirochta z Brna), jenž byla založena 28.8.1994 výhradně pro kázání slova Božího v českém jazyce a pro činnost českého krajanského spolku
- **Státní svátek CR - 102. výročí vzniku samostatného Československa**
- **Světový den reformace** – 503. výročí (v tento den Martin Luther zveřejnil 95 tezí s návrhy pro nápravu církve)
- **Památka zesnulých - Dušičky**
- **400. výročí bitvy na Bílé hoře u Prahy (v důsledku porážky ztratily české země na 298 let nezávislost)**
- **[Mezinárodní] Den válečných veteránů** (oslavuje se celosvětově od r. 1919 na počest ukončení První světové války v r. 1918, v ČR od r. 2001. Symbolem dne je květ vlčího máku)
- **350. výročí úmrtí v Amsterdamu (Nizozemsko) Jana Amose Komenského (†28.03.1592 Nivnice u Uherského Brodu), posledního biskupa Jednoty Bratrské, teologa, filozofa, spisovatele a světoznámého pedagoga**
- **Státní svátek ČR - Den boje za svobodu a demokracii. 31. výročí Sametové revoluce v ČSSR (17.11.-29.12. 1989)**
- **150. výročí úmrtí v Praze Karla Jaromíra Erbena (*7.11.1811, Miletín, okres Jičín), českého historika, právníka, archiváře, spisovatele, básníka, překladatele, sběratele českých lidových písní a pohádek, představitele literárního romantismu**
- **Státní svátek Ukrajiny - Den důstojnosti a svobody (zaveden 13.11.2014 výnosem prezidenta Ukrajiny č. 872/2014 na počest Pomerančové revoluce 2004 a Revoluce důstojnosti 2013)**
- **Významný den Ukrajiny – Den pamětí obětí hladomoru 1932-1933** (každoroční národní pamětní den, který spadá do čtvrté soboty v listopadu)
- **125. výročí narození v Hroznatíně (okres Třebíč) Ludvíka Svobody (†20.09.1979 Praha), československého legionáře (1916-1920), armádního generála (1945) a prezidenta (1968-1975)**
- 28. výročí založení v Kyjevě společnosti Vyšehrad
- 97. výročí založení v Lucku České matice školské na Volyni
- **150. výročí narození v Kamenicích nad Lipou (okres Pelhřimov) Vítězslava Nováka (†18.07.1949, Skuteč, okres Chrudim), českého skladatele, hudebního pedagoga, klavíristy a horolezce, který byl učitelem ukrajinských skladatelů Mykoly Kolessy, Vasyla Barvinského a Nestora Nyžankivského**
- **Mikuláše**
- **Štědrý den: Adam a Eva**
- **1. svátek vánoční: Boží hod vánoční**
- 11. výročí založení v Pervomajsku (Mykolajivská oblast) společnosti Nová Bohemka
- **2. svátek vánoční: Památka prvního mučedníka církve Štěpána**
- **95. výročí narození v Bohemce (Mykolajivská oblast) Josefa Jančíka (†18.11.2012 Bohemka, Ukrajina), prvního českého evangelického kazatele v nezávislé Ukrajině, vojáka Svobodovy armády a osvoboditele Československa**
- **Silvestra**

Ilustrace: B. Němcová, Jos. Mánes, P.J. Šafařík, J.A. Komenský, L. Svoboda, Bitva na Bílé hoře 8.11.1620 (Internet, osobní archiv), Jiří z Poděbrad (Z kroniky M. Kuthena 1539)

Dějepisný a soudobý kalendář ukrajinských Čechů. Vychází 4. 12. 2019. Ročník 12/28. Uspořádal A. Drbal (Praha).

КВІТЕНЬ | DUBEN

Понеділок | Pondělí	Вівторок | Úterý	Середа | Středa	Четвер | Čtvrtek
		1 День жартів та сміху	**2** Зареєстровано празький колектив «Родина» (2007)
6 Нар. Яромір Штетіна, чеський прокуратор (1943)	**7 Благовіщення Пречистої Діви Марії; всесвітній день здоров'я**	**8** Міжнародний день ромів (циганів)	**9** Нар. Андрій Лівицький, президент УНР в екзилі (1879–1954)
13 Початок Антитерористичної операції на сході України (2014)	**14** Початок «Акції Ка» – чехословацької комуністи ліквідували монастирі	**15** Народився Серж Лифар, паризький балетмейстер українського походження (1905–1986)	**16** Вимк термін «холодна війна» для відносин СРСР і США (1947)
20 Відкрито Український господарську академію в Подєбрадах (1922)	**21** Помер у Празі мовознавець Іван Зілинський (1879–1952)	**22** Засновано в Празі «Український вісник» (2002)	**23** У Празі засновано «Український професійний» (2008)
27 Початок акції «Вісла» – виселення українців Закерзоння (1947)	**28** Іван Федоров (Федорович) у Львові розпочав друк першої книги (1563)	**29** Бій УСС із росіянами на Маківці (1916)	**30** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)

ТРАВЕНЬ | KVĚTEN

П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
1 Свято праці; День солідарності заробітчан	**2** Заснування рукавицької української гімназії (1925)	**3** Всесвітній день свободи преси
4 Тараса Шевченка викупили з кріпацтва (1838)	**5** Початок Празького повстання (1945)	**6** Українські та польські війська взяли Київ (1920)	**7** День радіо
8 Дні пам'яті та примирення, присвячені жертвам II Світової війни	**9 День Європи**	**10 День матері; Народився Симон Петлюра, Головний Отаман УНР (187–1926)**
11 М. Грушевський заснував у Києві Українське Наукове Товариство (1907)	**12** День медсестри	**13** Народився, письменник Панас Мирний (1849–1920)	**14** Розгром козаками польських військ під Жовтими Водами (1648)
15 Народився Іван Горбачевський, хімік, ректор Карлового університету (1854–1942)	**16** Засновано Українську Господарську Академію в Подєбрадах (1922)	**17** День вишиванки
18 НКВД розпочало геноцид проти кримськотатарського народу (1944)	**19** У Празі, переслідуваний СМЕРШем, загинув просвітянин Євген Вировий (1889–1945)	**20** Нар. Микола Мурашко, живописець, педагог (1844–1909)	**21** Вознесіння Господнє (р-кат); В Празі вийшов перший номер часопису «Пороги» (1993)
22 Тарас Шевченко перепохований на Чернечій Горі в Каневі (1861)	**23** У Празі створено Музей Визвольної Боротьби України (1925)	**24** День слов'янської писемності та культури
25 Петра Порошенка обрано Президентом України (2014); в Україні запроваджено квоти на українську мову у ЗМІ (2017)	**26** Засновано у Празі українську школу «Ерудит» (2010)	**27** Нар. Роман Іваничук, письменник (1929–2016)	**28** Вознесіння Господнє (прав., гр.-кат.); помер Іван Франко (1856–1916);
29 В селі Святанок на Чернігівщині відкрито музей українсько-чесько-словацької дружби (1973, знову 1980)	**30** Заснування у Празі Українського історико-філологічного товариства на чолі з Дмитром Антоновичем (1923)	**31** Помер Любомир Гузар, архієпископ УГКЦ (1933–2017)

ЧЕРВЕНЬ | ČERVEN

П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
1 Міжнародний день захисту дітей	**2** У Києві розпочав роботу електричний трамвай (1892)	**3** Народився Євген Петрушевич, диктатор ЗУНР (1863–1940)	**4** Помер правозахисник і політв'язень Леонід Плющ (1939–2015)
8 У Чехословаччині проведені демократичні вибори, на яких перемогли ОГ та VPN (1990)	**9** Чехословацька армія й жандармерія розпочали «Акцію Б» з протидії УПА проникненню	**10** Загинув у нацистському концтаборі Олег Кандиба-Ольжич (1907–1944)	**11** Верховна Рада України запровадила «київський час» GMT+02:00 (1990)
15 Народився у Києві басист відомої групи «Чехомор» Тарас Волощук (1972)	**16** Міжнародний день сімейних грошових переказів	**17** СРСР окупував та анексував Литву, Латвію та Естонію (1940)	**18** У Варшаві поховали ліквідованого ОУН міністра «пацифікатора» Броніслава Перацького (1934)
22 День скорботи та вшанування пам'яті жертв війни	**23** Візит Папи Римського Івана Павла II в Україну (2001)	**24** Нар. Мирослав Іван кардинал Любачівський (1914–2000)	**25** День моряка
29 Закарпаття за договором між ЧСР та СРСР увійшло до складу УРСР (1945)	**30** Відновлення самостійності України у Львові (1941)		

ЛИПЕНЬ | ČERVENEC

П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
1 Свято Конституції України	**2** Створення Запорізької Січі (1775)	**3** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
6 Нар. Ян Гус, чеський проповідник (1369)	**7** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**8** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
13 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**14** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**15** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
20 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**21** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**22** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
27 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**28** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**29** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)

СЕРПЕНЬ | SRPEN

П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
1 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**2** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**3** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
8 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**9** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**10** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
15 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**16** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**17** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
22 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**23** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**24** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
29 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**30** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**31** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)

ВЕРЕСЕНЬ | ZÁŘÍ

П'ятниця | Pátek	Субота | Sobota	Неділя | Neděle
1 Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**2** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**3** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)
8 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**9** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**10** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
15 Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)	**16** Нар. Ярослав Гашек, автор «Бравого воїна Швейка» (1883–1923)	**17** Нар. Ярослав Івашкевич, письменник (1894–1977)
20 66-й фестиваль рушників-українцю Свидницю, Словаччина (19-21 червня 2020); Помер у Подєбрадах Євген Чикаленко (1861–1929)	**21** День батька; Розпочало діяльність Об'єднання Українок в ЧР (1998)	**22** День Конституції України
26 У Празі помер поет Павел Йозеф Шафарик, якому Тарас Шевченко присвятив поему «Еретик» (1795–1861)	**27** День рибальства	**28** День Конституції України

Перше Різдво

(уривок)

ТЕКСТ: Дзвінка МАТІАШ

Давид змалечку знав, що буде пастухом. Пастиме овець, так само, як його дідусь. Незважаючи на хвору ногу. Минулого літа Давид упав із дерева і зламав ногу. Кістка зрослась, але неправильно. Коли Давид іде повільно, не видно, що він накульгує. Швидко ходити йому важко. А бігти – й поготів. Ліва нога здорова – може бігти, а права – ні. І нічого тут не вдієш.

«Не знаю, синку, що тобі й казати, – говорить його батько. – У пастуха ноги мають бути здорові. Біля овець треба побігати. Ліпше вчися щось робити руками. Вчися біля мене ковалювати».

Однак Давидові не подобається кузня. Там душно, тісно, і голосно гупає молот. А біля овечок – простір. Тож Давид усе одно ходить із дідусем на пасовисько. Вони разом стрижуть овечок. Дідусь показує, як добре нагострити ножиці, щоб вони легко обрізали завитки м'якої кучерявої вовни. Дідусь вірить, що Давид стане пастухом, і що нога його видужає. Хлопця це дуже підбадьорює. Бо він сам часто сумнівається в тому, що коли-небудь зможе ходити й бігати, як раніше. Бо ж немає нічого кращого, ніж ночі на пасовиську біля отари, куди дідусь бере Давида, хоча батько невдоволено супиться. Ситі вівці сплять, собаки лежать разом із пастухами біля вогнища. Зоряне небо низько над головою. Давидові здається, що досить тільки простягнути руку – і можна назбирати повні жмені зірок. Давид поволі жує свіжий ячмінний корж, крадькома дає шматочки собаці. Запиває корж молоком. Дивиться на дідуся, усміхається. Давид хоче бути таким, як дідусь. Хоче знати так само багато. І також гарно розповідати різні історії.

Ось і тепер пастухи просять, щоб Давидів дідусь щось розповів.

«Про що би його розповісти, що скажеш, онучку?» – дідусь завжди радиться з Давидом, і хлопцеві від цього приємно.

«Ви давно не розповідали про Месію, дідусю».

«Про Месію?»

Давид киває, дорослі пастухи підтакують.

«Гарні то будуть часи, коли прийде Месія. Дивні. Бо тоді буде багато дивовиж. Люди дивуватимуться ділам Месії. І, як каже пророк, перекують мечі свої на рала і списи свої на серпи, і не підніме народ на народ меча, і не будуть більше вчитися воювати».

«А що будуть вчитися робити?» — питає Давид.

«Обробляти землю, будувати оселі, шити одежу, стригти овець. А воювати не будуть. Будуть вчитися пізнавати Бога і Його діла».

«Я думав, Месія поведе наш народ на війну проти римлян, і ми переможемо. І він стане великим царем, найбільшим. І всі його боятимуться. І наш народ тоді буде могутній, і слава про нього розійдеться на всі кінці землі», — каже молодий пастух Меїр, витираючи губи від молока.

«Месія прийде вчити нас не воювати, а любити».

«Любити? — перепитує Меїр. — Я й так це вмію. Краще хай він прожене всіх напасників і визволить Ізраїль від ворогів».

«А коли прийде Месія, чи нагодує він голодних?» — питає другий пастух, Натан. У нього багато дітей — може, восьмеро, а може, й десятеро. Він дуже вбогий і завжди жаліється, що його діти вічно голодні.

«Нагодує. Хлібом живим» , – відповідає Давидів дідусь.

«А що таке хліб живий?» — Давид цього не знає, як і дорослі пастухи.

«Хліб живий — це нове знання, яке дасть нам Месія. Знання про нас самих».

«Я про справжній хліб питаю, — буркоче Натан. — Коли діти постійно голодні, їх знанням не нагодуєш. Вони хочуть хліба, молока, риби. І б'ються за шматок баранини, коли вона з'являється в домі. Та вже давно у нас м'ясом не пахло».

Давидів дідусь ніби й не чує цих слів. Він замислено дивиться в небо.

«Цікаво, що він там бачить», — думає Давид і питає: «Дідусю, а коли прийде Месія?»

«Я також хотів би це знати. Бо вже давно ми його чекаємо, дуже давно».

«От якби він нагодував моїх дітей, той Месія», — це знову невдоволений Натан.

Давид пасе овець разом зі своїм дідусем та іншими чоловіками. Хлопцеві дуже цікаві розмови дорослих про Месію, який от-от має прийти в світ. Давид навіть не сподівався, що сам побачить Боже Дитя... Різдвяна історія очима письменниці Дзвінки Матіяш та ілюстраторки Богдани Бондар поверне вас із дітьми до витоків Різдва – не просто гарного родинного свята, а історії Божого народження і відкуплення людства. Видавництво Старого Лева, серія: Ілюстровані історії та казки: https://starylev.com.ua/pershe-rizdvo. Для дітей від 6 до 9 років. Рік видання: 2016. Кількість сторінок: 48. Ціна в інтернет-книгарні «Наш формат» (nashformat.ua): 80 грн.

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Спеціальний літературний випуск. № 11/2019, рік XXVII. Підписано до друку 9 грудня 2019 року. Виходить 12 разів на рік. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець, Олекса Лівінський; автори текстів: Богдана Матіяш, Надійка Гербіш, Ярослав Степаненко, Вікторія Гранецька, Дзвінка Матіяш, Марія Вайно; автор календаря українських чехів: Олександр Дрбал. Використовуються повідомлення інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Speciální literární vydání časopisu. Č. 11/2019, ročník XXVII. Uzávěrka: 9. prosince 2019. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – říční práh. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec, Oleksa Livinsky; autoři textů: Bohdana Matijašová, Nadijka Herbišová, Jaroslav Stepanenko, Viktorija Hranecká, Dzvinka Matijašová, Marie Vaino. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Iniciativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

Марта з вулиці Святого Миколая

(уривок)

Повість Дзвінки Матіяш «Марта з вулиці Святого Миколая» адресована підліткам. Це історія дорослішання дівчинки, яка мріє стати художницею, становлення її як особистості. Це оповідь про життя її рідних і друзів, про творчість і натхнення, живопис і музику, любов і втрату. І про народження нового життя... Книжка дуже християнська. Тому її герої втілюють багато християнських чеснот: поважати батьків, безкорисливо допомагати ближнім, не нарікати на перипетії життя, не заривати талант у землю... Але авторка, хоч і дещо ідеалізує підліткове життя, не робить своїх героїв надто святенницькими і «правильними». Скажімо, Марта відчуває то ревнощі, то заздрощі. Вона не тішиться від думки, що їй доведеться поступитися місцем єдиної коханої донечки, але відчуває втіху, коли її хвалять і світ крутиться довкола неї. Дівчинка захоплюється красивими людьми, але критикує однокласника за зайву вагу, причому цей мінус, здається, стає вирішальним у її ставленні до неї. Разом з тим, вона вчиться — з допомогою близьких або й сама — долати ці недоліки характеру і майже успішно з ними справляється. Видавництво Старого Лева. Ілюстрації до книги: Наталія Пастушенко, рік видання: 2015, кількість сторінок: 240. Ціна в інтернет-книгарні видавництва: 70 грн (https://starylev.com.ua/marta-z-vulyci-svyatogo-mykolaya).

Я дивлюсь у вікно. Сонячний промінь сліпить очі. Уявляю, що це не промінь, а золота нитка. Її можна намотати на палець – як золотий перстень. А можна змотати її у клубок. Теплий золотий клубок.

Ми з Капітоліною сидимо у ряду під вікном. Капітоліна ближче до вікна. У цьому місяці. А в травні ми поміняємось. Ми щомісяця міняємось. Щоб було чесно. Бо кожна хоче сидіти ближче до вікна.

Хмари на небі сьогодні також золоті. Колись я думала, що хмари – це подушки, на яких спить Бог. Уночі. А вдень розвішує їх по небу, щоб вони провітрились. А коли небо безхмарне, то Бог у ті дні дуже зайнятий і не має часу займатись подушками.

Золоті подушки красиві.

Я люблю золотий колір. І взагалі люблю кольори. Всі.

Капітоліна каже, що не можна любити всі кольори. Так само як не можна любити всі слова. Але кольори – це зовсім інше. Та я не можу пояснити цього Капітоліні. Для цього мені не вистачає слів.

Капітоліна хмикає і каже, що я дивна.

Я не звертаю на це уваги, бо Капітоліна часто так каже. Ще вона каже, що я химерна. Це майже те саме, але чомусь подобається мені менше. Я тоді дивлюсь спідлоба на Капітоліну. Просто мовчки дивлюсь.

Капітоліна відразу все розуміє:

«Ти що, образилась?»

Я не знаю, чи образилась. Просто не хочу, щоб Капітоліна називала мене химерною.

Капітоліна каже, що я ображаюсь надто часто. І що це ненормально.

Іноді я мовчу. Іноді – ні. Тоді ми сваримось. Але недовго. Я не люблю сваритись. Не люблю гаяти час на сварки.

Капітоліна теж не любить сваритись.

Ми миримось і йдемо їсти морозиво. Це якщо тепло. А якщо холодно, то купуємо собі заварні тістечка. Якщо ми посварились в школі, то спускаємось у їдальню і купуємо пиріжки з сиром і чай з цитриною. Цитрина схожа на золоте колесо.

Я так довго розглядаю кружальце цитрини, що Капітоліна починає сміятись. І каже, що я могла би грати у німих фільмах комічні ролі.

«Тепер ніхто не знімає німих фільмів», – кажу я.

«Для тебе знімуть», – регоче Капітоліна.

І я також сміюся. І з'їдаю кружальце цитрини. Своє й Капітолінине.

«Як ти можеш їсти таку кислятину?» – кривиться Капітоліна.

Я багато чого можу – такого, що вона не може. І навпаки. Я не вмію свистіти. А Капітоліна вміє. Ми добре доповнюємо одна одну.

Я мружусь від сонця. Звісно, сонячний промінь не можна змотати у клубок. Із нього не можна зробити перстень. Це суперечить законам фізики і здорового глузду. Але я часто уявляю те, що суперечить законам здорового глузду. Часом я малюю те, що уявляю, а часом ні. Як захочеться.

Але зараз маю розв'язати рівняння, бо ж урок швидко закінчиться. Я люблю розв'язувати рівняння. А ще люблю писати у зошитах у клітинку. У мене гарний почерк. Каліграфічний. Це тому, що я гарно малюю. Писати – це те саме, що малювати. Я добре малюю літери. Красиво.

Я пишу в зошитах тільки гелевою ручкою. Тому що лінія виходить тоненька. І часто малюю гелевою ручкою.

Мені прийшла есемеска – телефон лежить біля мого розкритого зошита, звуковий сигнал і вібросигнал вимкнуті, тому екран телефону освітлюється і вгорі у лівому кутку з'являється конвертик.

Я люблю отримувати есемески – люблю, коли мені пишуть.

Цікаво, від кого есемеска. Мабуть, від Поліни. Так воно і є.

«Сьогодні мені снилося що я кіт точніше кицька уявляєш марто пухнаста смугаста кицька я лежала в кошику і мурчала а потім мила лапкою шерсть щойно прокинулась і одразу пишу тобі цей сон хотів щоб я його тобі розповіла заходь після школи))))».

Есемеска справді від Поліни. Точніше, дві. Майже лист. Без ком і великих літер. Поліна каже, що пунктуація ускладнює життя. Я їй вірю.

Дзвенить дзвінок, ми з Капітоліною одночасно закриваємо зошити.

«Ходімо, – каже Капітоліна. – Чи, може, ти вже передумала?»

Ми йдемо обстрибувати школу на одній нозі. Точніше, це стрибатиму я, а Капітоліна спостерігатиме. Ми побились об заклад. Капітоліна вважає, що у мене нічого не вийде. А я певна, що вийде.

Капітоліна ще перед уроком повторила мені кілька разів:

«Нічого у тебе, Марто, не вийде».

Я ніколи нічого не обстрибувала, це правда. Але певна, що нашу школу я обстрибаю.

«Закладаюсь, що не вийде. На знайомство з Поліною».

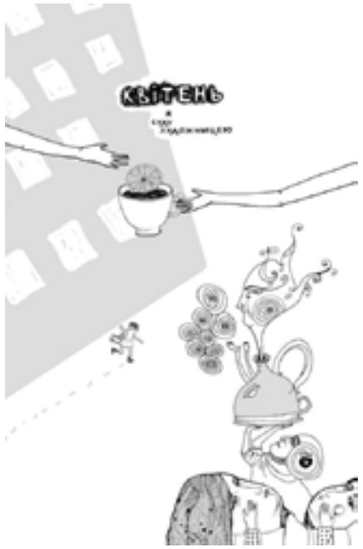
«Закладаюсь, що вийде. На твої мартенси. Ти позичиш мені їх на один день».

«Проти годинникової стрілки чи за?»

«Проти», – чомусь мені здається, що обстрибувати школу можна тільки проти годинникової стрілки. Хоча все інше можна й треба за годинниковою стрілкою – крутити обруч, крутитись навколо нашої сливи, схопившись за її шкарубкий стовбур, малювати овал людської голови, перемішувати борщ, коли його солиш, розмішувати цукор у какао – я дуже люблю какао. Гарячий шоколад мені також смакує, але какао набагато краще.

Я стрибаю, а Капітоліна йде поруч. Не так просто, як здавалося, але й не так складно.
Я стрибаю на лівій нозі, тому що ліва нога у мене сильніша. А ще я пишу й малюю лівою рукою. У людей, які пишуть лівою рукою, права півкуля краще розвинена, ніж ліва. І ще у них добре розвинена інтуїція.
Капітоліна трохи цьому заздрить. Вона пише правою рукою. І каже, що її інтуїція переважно спить. Зате вона розсудлива й мислить логічно й тверезо. Чого не можна сказати про мене.
Моя інтуїція насправді також здебільшого спить. Не знаю чому. Але часом вона прокидається. І тоді я знаю щось наперед. Наприклад, що сьогодні мене викличуть на історії, і треба добре підготуватися до уроку. Або що Капітоліна запізниться на нашу зустріч на двадцять хвилин. Тому можна не поспішати виходити з дому. І ще різні дрібниці. Нічого особливого.
А Капітоліна каже, що я вмію читати її думки. Тут вона помиляється. Я не вмію читати думок. І не хочу. Мені від самої думки про це трохи моторошно. Просто я добре знаю Капітоліну і вгадую, що вона збирається сказати. І ще я уважно слухаю і ніколи не перебиваю. А Капітоліна часто мене перебиває.
Наша школа збудована у формі літери «П», тому завертати за ріг доведеться кілька разів. Це не так зручно, як здавалося.
Капітоліна мовчить – вона не хоче говорити, щоб мене не відволікати.
«А то потім ти, Марто, скажеш, що моє базікання тобі заважало і ти через це програла заклад». Мені дивно, коли Капітоліна з таким серйозним виглядом мовчить. Для Капітоліни природно розмовляти, ставити питання і самій відповідати на них. А для мене природно слухати й запам'ятовувати.
Ось новий поворот, починається друга нота літери «П». Ще один поворот і ще один. Тепер дострибати до кінця стіни. Ще один поворот і залишається дострибати до дверей. Дзвенить дзвінок, Капітоліна кривиться: вона не любить запізнюватися на уроки, бо і так постійно запізнюється. А ще, здається, вона програє заклад. Бо до шкільних дверей уже близько.
Доведеться їй позичати мені мартенси. Так смішно: позичати Марті – мартенси. Мартенси – взуття для Марти. І чому є Мартенси, а немає Капітолінсів?
«Ви не збираєтесь іти на урок, дівчата? Уже був дзвінок. Марто, зупинись, будь ласка. На наступній перерві ти зможеш ще пострибати. Якщо тобі не вистачає уроків фізкультури».
Це ж треба, щоб вчителька географії виглянула з вікна саме зараз і побачила нас. І чому вікна 27-го кабінету виходять саме сюди? Адо шкільних дверей залишилося всього кілька метрів. Але я все одно зупиняюся, бо голос у вчительки географії такий владний, що, почувши його зненацька, кожен стане як вкопаний.
Капітоліна теж зупиняється і невдоволено дивиться на вікна 27-го кабінету. А потім на мене. «Я програла». – І чому вчителі виглядають у вікна тоді, коли цього найменше чекаєш?
«Та ну, це нечесно. Якби Назви Столицю мас не покликала, ти би дострибала. І виграла».
«Ні, я програла. Я не мала зупинятися, а мала дострибати до дверей, щоб виграти заклад. А я зупинилася».
Ми підіймаємось на третій поверх і сперечаємось. Перед дверима кабінету №27 зупиняємось і ще трохи сперечаємось, тільки вже пошепки, бо Назви Столицю має дуже добрий слух.
Врешті вирішуємо, що Капітоліна все одно позичить на завтра мені свої мартенси. А я познайомлю Капітоліну з Поліною. Сьогодні ж. І все буде чесно. А якщо коли-небудь мені захочеться ще раз обстрибати школу, я її обстрибаю. Вже просто так, без закладів.

Коли ми заходимо у клас, Назви Столицю не дуже нас сварить. Бо вона не вміє довго сердитись. Це її великий плюс. Вона каже тільки: «Ну що ж, хто запізнився, має назвати нам столицю... Марто, назви, будь ласка, столицю Іспанії, а ти, Капітоліно, столицю Грузії і можете сідати на місця. Якщо відповісте правильно. А то будете стояти до кінця уроку біля дверей».
«Мадрид».
«Тбілісі».
Ми сідаємо на місця, намагаючись не розреготатися. Чомусь Назви Столицю вважає, що це дуже серйозне випробування для тих, хто запізнився на урок – бо ж вона майже завжди просить назвати столицю європейської держави. І ніколи не запитує нічого дійсно серйозного.
«От якби вона спитала столицю Зімбабве, я би не відповіла, — шепоче Калітоліна. — А мій тато нещодавно був у Тбілісі».
Я не можу з цим не погодитись. Столиця Зімбабве – це серйозно. А що як одного дня Назви Столицю втомиться від європейських держав і перейде на Африку або на Південну Америку? Тоді непереливки. Особливо Капітоліні, бо ж вона запізнюється набагато частіше, ніж я.
А Тбілісі... Я й сама не проти побувати у Грузії, як Капітолінин тато. Хочу побачити, як ростуть гранати.
У Тбілісі прямо на вулицях ростуть гранатові дерева. Я уявляю цілу гранатову алею.

Ілюстрація з книги.

Моя рука сама починає малювати на останній сторінці зошита з географії гранатове дерево. Під ним стоїть дівчинка на пальчиках. Тягнеться до граната і не може дотягнутися. Гранат високо, а дівчинка невисока. Між її пальчиками і гранатом залишається повітряна смужка. І ця смужка стає гаряча від її дихання. А сукня на дівчинці такого кольору, як шкірка граната.
Я не чую, що розповідає Назви Столицю – жодного слова. От якби уроки якомога швидше закінчилися. Бо мені хочеться намалювати на великому аркуші паперу гранатове дерево і дівчинку в гранатовій сукні під ним.
А ще хочеться граната. Я дуже люблю гранати. Навіть більше за черешні й абрикоси. Більше за кавуни, дині й виноград. До речі, я їм гранати із зернятками. І засушую гранатову шкірку, щоб класти її в чай.
Капітоліна каже, що це неправильно, що зернятка треба випльовувати.
А сушити гранатову шкірку – цілковите безглуздя. Не бачу тут нічого безглуздого. І не можу зрозуміти, навіщо випльовувати гранатові зернятка. Вони такі смачні.
Я їм із зернятками все, що можна з їсти із зернятками: виноград, яблука, груші, гранати. І люблю ковтати оливкові кісточки.
«І коли ти, Марто, нарешті почнеш заковтувати сливові кісточки? Я чекаю цього – не дочекаюся», – часто каже Капітоліна.

* * *

На перерві я ще раз перечитую есемеску від Поліни. І пишу відповідь: «Прийду. З Капітоліною». Поліна знає, хто така Капітоліна – бо вона постійно розпитує мене про школу, вчителів, уроки і, звісно, про моїх друзів. Шкільна подруга у мене поки що одна, зате справжня, – Капітоліна. І це не важливо, що ми часом сваримось.
«Цього більше, ніж досить, — каже Поліна. – Одна гарна подруга – це скарб».
«Так, але в нас є дівчата... От, наприклад, у Насті шестеро подруг».
«Дорога Марто, не порівнюй себе з іншими, будь ласка. Це дуже некорисна звичка».
Від Поліни приходить нова есемеска: «Сподіваюсь, Капітоліна любить курячий бульйон)))».
Ми з Поліною познайомилися на Різдво і відразу стали друзями. Нас познайомив пан Карло. Поліна запросила його на святковий обід на другий день Різдва, а він запросив мене з батьками. Пан Карло й Поліна живуть в одному будинку. Пан Карло живе на третьому поверсі, а Поліна – на другому. Пан Карло приятелює з Поліною вже давно. Він майже щодня заходить до неї і везе її гуляти. Бо Поліна не ходить і пересувається тільки в інвалідному візку. Хоча «пересувається» — неправильне слово. По своїй квартирі вона гасає у візку як ураган. Але не може сама спуститись надвір, бо сходи у їхньому будинку непристосовані для інвалідних візків, і навряд чи це колись станеться. Так принаймні каже Поліна, яка живе на другому поверсі триповерхового будинку, і не може поїхати гуляти без чиєїсь допомоги. На вихідних її возить гуляти син. А у будні – пан Карло.

* * *

На третьому уроці ми мали писати твір на тему «Ким я хочу стати». Капітоліна гризе ручку – вона досі не вирішила, ким же їй стати: чи шахісткою, чи мандрівницею, яка зніматиме фільми про свої подорожі. А може, вона буде шахісткою, що мандрує, чи мандрівницею, що грає в шахи... Але як про це все написати в одному творі? Іноді, коли хочеш вмістити у твір все, у ньому не вміщається нічого.
Я також не пишу.
«А ти чого не пишеш? Навіть я знаю, що ти хочеш бути художницею. Чи ти передумала?» — питає Капітоліна.
Звісно, я не передумала. Але не можу пояснити, чому не пишу. Часом у мене таке буває: не можу знайти слів, щоб висловити головне. Я могла би намалювати у зошиті гранатове дерево і під ним оту дівчинку, що тягнеться до стиглого граната.
Мені вже цікаво, хто ця дівчинка. Бо це не я, тобто не зовсім я, хоча у ній є щось від мене. Щось важливе, що пов'язано зі мною. Під малюнком я могла би написати «Я хочу стати художницею». І все.
Але нашій вчительці такий короткий твір явно не сподобається. А що, коли мені не хочеться писати далі? Але у творі має бути більше, ніж одне речення.
Коли ми пишемо твори, то вчимося висловлювати думки доладно, красиво і зв'язно. Так каже наша вчителька української мови.
«Я буду художницею» – це назва мого твору. Кожен твір мусить мати назву.
А пан Карло завжди каже мені, що я вже художниця. Хоча мені ще треба багато вчитись, і я багато чого зараз не вмію і не знаю. А якщо ти вже є кимось, то як можна ним ще раз стати? А може, я ще не художниця? Пан Карло може помилятися. Бо дорослі також часто помиляються.
Я дивлюсь на Капітоліну. Вона вже пише свій твір, старанно схиливши голову набік. Мабуть, про те, що мандруватиме по Європі, Азії, Африці й Американському континенті. Вчитиме іноземні мови, щоб спілкуватися з місцевими мешканцями. А вечорами дивитиметься на захід сонця і гратиме в шахи. Або з кимось, або сама з собою. Капітоліна любить грати в шахи сама з собою.
Коли продзвенів дзвінок, Капітоліна якраз дописувала останнє речення, а я так і не написала нічого, окрім назви – «Я буду художницею». І поставила в кінці речення велику й жирну крапку. І декілька разів ткнула ручкою в цю крапку. Крапка стала ще жирніша, але першого речення твору я так і не придумала. «Хто дописав твір, здавайте зошити. Домашнього завдання у вас немає. Хто не встиг – допишете вдома. І підійдете до мене завтра перед першим уроком або після. Щоб я встигла ваші твори перевірити».
Я трохи засмучена. Ні, твори мені не вдаються. Я не вмію їх писати.
«Це ж так просто – написати твір. Але якщо ти не можеш, нехай тобі тато напише, він же журналіст», — розраджує мене Капітоліна не дуже доречно. Добре їй казати, вона явно вдоволена своїм твором.
«Я напишу сама. Зараз у мене не було настрою», – кажу я зовсім не те, що насправді думаю. Таке зі мною трапляється часто. Я думаю одне, а кажу зовсім інше. І чому так стається, не знаю.
Капітоліна стинає плечима. У неї завжди є настрій.
Але у художників настрій часто міняється, вони вразливі й дивні.
А ще Капітоліні її мама сказала, що «з недоліками друзів треба миритись». Капітоліна мириться. До того ж – завжди. Бо у мене часто міняється настрій, і я сумую без жодних на те причин. Тобто без причин, зрозумілих для інших.
А Капітоліна сумувати не любить. Ну, хіба що стається якась справжня прикрість. От вона сумувала, коли загубила гаманець. Було чого сумувати – у гаманці було тридцять гривень і квиток у кіно. І гаманець був зовсім новий.
І в кіно вона не пішла. Правда, мультик про кота Грома вона вже дивилась на комп'ютері, але ж на великому екрані завжди краще. А я можу довго сумувати, якщо я невдоволена своїм малюнком. Або якщо я вранці встаю, а надворі дощ, а я сподівалася, що буде сонце.
Капітоліна цього не розуміє: «Ну й що, що дощ? Він закінчиться. А малюнок можна намалювати ще один. Ти, Марто, якась дивна».
«Я не можу намалювати ще один. Тому що на цей у мене пішло дуже багато сил», – відповідаю їй я. Капітоліна цього не розуміє. У неї теж іде багато сил на те, щоб виграти партію в шахи або написати гарний твір. Але так і має бути. Їй не шкода витрачати сили. Вони у неї відразу поновлюються. А у мене не відразу. Часом я думаю, що було би добре бути такою, як Капітоліна. Але я не така. І нічого тут не вдієш.

Письменниця та перекладачка Дзвенислава Матіяш народилася у 1978 році у Києві. Має молодшу сестру Богдану Матіяш та старшу сестру Софію (Раду) Матіяш, черницю монастиря сестер студиток у Львові, яка також перекладає. Дзвінка закінчила київську школу з поглибленим вивченням англійської мови, навчалася в Києво-Могилянській академії, в аспірантурі у Європейському колегіумі польських та українських університетів в Любліні. Відома як авторка романів «Реквієм для листопаду» та «Роман про батьківщину». Перекладає з польської та білоруської (зокрема, поезію о. Яна Твардовського). Переклала також книгу Вітольда Шабловського «Убивця з міста абрикосів». Її казки увійшли до книжки «Зросла собі квітка», присвяченої пам'яті Романа Єнєнка. Її письму притаманний католицький містицизм, аскетична чутливість, а її внутрішній монологи раз-по-раз набувають рис молитовної піднесеності. Має почесну відзнаку «Заслужений для польської культури» (2014) й нагороду Союзу Українок Америки та Фундації Лесі та Петра Ковалевих за книжку «Історії про троянди, дощ і сіль» (2013).

Молитва в смерч

Ганна думала про своє… Але щоразу, коли вона приїздила додому, дивилася на одухотворене, щасливе обличчя сестри – і само собою – думалося про неї… Вона була певна, що Галич зліпив її отаку: Галич – Галочку.
Земля тут здавалася їй солодкою із дитинства, а дерева незримою душею захищали… Вона їх любила. Отак виросла.
В коханні – не склалося. Горб… певно… Опустили маленькою ненароком… Та головне в ній – не горб.
Якщо не знайшовся… не розгледів… – така його ноша…
…
Любила отак зібратися в свято чи неділю влітку з псом та на Королівку-гору чкурнути… Відпочити на галявині, черешень чи яблук скуштувати, сповнитись соком лісу і… мандрувати… Тиша іноді дуже мудро й чутливо бесідує. Тиша барвиться шелестом, цвіркотом, променем, щебетом. І той дивний супровід, як дитину, бавить Галю дорогою.
Он сідає на звалене старе дерево перепочити, пес лягає в ногах, і шерсть його лоскоче та пестить пальці ніг. Взуття ставить поруч. Хочеться співати – і вона співає. Переспівує солов'я, бо той змовкає, й оплески листочків під шурхіт вітру ще довго не відпускають її.
А то враз щось хлюпне – торкнеться серця близько-близько, і вона вклякає на коліна. Бо «чим серце наповнене – те промовлять уста», – сказано. Вона молиться.
…Бог і вона, а ще – той ліс, як велика каплиця. Крони дерев – склалися у долоні…
І вона в ту хвилю стає словом землі – до неба.
Коли закінчує молитву, встає і обіймає дерево, старе, похилене.
Складене з вузлів, давнє, обчімхане, порепане, осипане, оголене, смутне… воно їй жаліється…
Схилене, запечалене печаттю старості, – воно, як життя, хапає руками-гілками небо і благає сили, щоб вижити, просить, шепоче: зазеленіти весною.
Роки визначають за зрубом, за кільцями. Воно помре, коли потрухнуть ті кільця в смерть, а зараз гіркий терпкий смак живиці поїть тіло, душу, – не розчімхнутись лише, вистояти б у холоді вітрів, не розкришитися взимку, не осоромитися літечком.
Та ось стемніло небо (ой, стемніло!), холодне стало, сіре, сиве, сталеве й чуже якесь!
Зірвався вітер – рвучко так! Дощ, певно, буде! А далеч яка ще додому!
Галич-гора й Галочка…
Пес пристав аж до ніг.
І тут заскрипіло й завило все, загуло, заревло болем нелюдським. Загриміло, розкотився той гриміт – розшматував півнеба блискавкою.
Галі здалось: вона в пащі страшенного звіра…
І тут знайшлись, як порятунок, слова дивні, що казково почулися: «…коли будете ви мати віру, хоч як зерно гірчичне, і горі оцій скажете: «перейди звідси туди», то й перейде вона, і нічого нема неможливого!» Галя знайшла при дорозі дерево, під ним, його корінням, вирвало колись нішу, – й сховалася там…
Вона сиділа, заплющивши очі, й спокійно молилася…
Десь поруч чувся тріскіт і тяжкий зойк дерева, що впало, вирване з корінням. Заскавучав пес і відскочив від свого місця – там упало яйце з гнізда, певно, птахи якоїсь… Галя потяглася до нього й отетеріла… То була грудка льоду. Розгулявся смерч із градом, розперезався. Він місив зелень, викорчовував дерева, реготав і вив переможцем.
Галя цим не переймалася. Якийсь спокій напував їй душу. Вона тихо молилася, і смерч не торкав її дерева. Повалив поруч здорове, яке впало на те, що було над нею, черкнуло його, та відхилилося, гепнувшись поруч.
«Впаде тисяча з боку від тебе, і десять тисяч праворуч від тебе, – до тебе ж не дійде…» – знову згадалося… То – відчувалося? Ні, – так було…
Прохолода била в груди. Проте Галочка не застудилася, хоч стежка була всіяна кульками льоду з голубине яйце. І вона ступала між ними, обпікаючи ноги раз по раз холодом.
Комусь на хаті зняло покрівлю, хтось втратив корову, комусь вирвало виноград із корінням, наробило на подвір'ї безладу, столочило хліба…
Рвався в дальших сусідів плач – у них сталося лихо… Галя перехрестилась і промовила «Отче наш» та «Богородице», щоб їм Бог поміг оте винести.
Вдома дивувалися, що вона прийшла суха й не розшарпана смерчем.
А Галя була щаслива! Їй навіть не болів горб, – він зовсім не заважав їй… бути сьогодні вищою на зріст, – у небесній Любові.
Сіла біля старезного сивого вузлуватого дідуся, який вірував, що то він їй вимолив життя, який говорив – а зморшки-промені світилися на обличчі благовінням: «Будь бадьорою, дочко, твоя віра спасла Тебе. – Це в Матвія… – Є багато покликаних – та вибраних мало».
Дідусь провадив ту річ розважливо, і їй здалася в цім часі мирська суєта іграшковою і… непотрібною, зрештою. Захотілося до сестер Василини і Михайли – в монастир.
Галя ще бачила вузлуваті руки дідуся… Вузлуваті дерева світу…
Вузлуватий добробут у когось…
Вона йшла не дорогою, а стежкою, – бо так ближче, – до монастиря.
Ця не схожа на чиюсь постать вирізнялась на шляхах і здавалась маленьким вузликом велетенської вервиці долі… людства…

Марія Вайно народилася 1956 року, виросла в Калуші на Івано-Франківщині. Складати вірші й друкуватися почала ще у школі. У Чернівецькому університеті отримала фах філолога. Викладала в Івано-Франківському університеті нафти і газу, водночас була літредактором й редактором у видавництвах та на телебаченні. Викладала також сценарну майстерність в університеті. Авторка 15-ти художніх книжок: поезія, проза, кіносценарії: «Терпкість» (поезії, 1992); «Паводок» (новели, 1992); «Чоловік в кредит, або Четвертий варіант» (кіносценарій психологічної драми, 2000); «Свекрушина» (кіносценарій, 2006); «Жінка з келихом дощу» (вибране, 2006); «Станіславські Фрески» (2012) та ін., навчальних посібників про сценарії. Двічі лауреатка конкурсу «Коронація слова» та інших. Проживає в Івано-Франківську.

Кусінчик хліба на завтра… від сьогодні

Моїй єдиній сестричці присвячую

– Ну, і що я ще можу тобі оповісти? Не хочу згадувати того, що було до нього… Жінка ридала і зізнавалася, що сум їй виколов душу… У решето… – без нього… Захлиналася від неминучості та розповідала далі…
– Мушу та щось робити, – кивала на великий бак з яблуками, що плавали у воді, – аби не одуріти.
Вона виловлювала з води антонівки, витирала їх і розрізала рівно на чотири частини, викладаючи на чисте рядно, яке мала винести на горище, аби спека затримала в них сік на потім, залишивши в'яленими сушеницями.
Її квартира на другому поверсі столітнього цегляного будинку була ще добротна, вікнами дивилася на великий горіх, що заступав їм світло в хаті, але ні вони, ні сусіди не зрубували його, бо він, казали, мав якусь міць для життя.
Тому дехто приходив до нього, тулився плечима, хмурив чоло, замислюючись, – і згодом йшов геть, ніби пристав на думку того горіха. Через будинок до його двору долітали пахощі лип вулиці, колишньої Липової, що вела до парку і була такою солодкою в цвіту серед теплого літа!..
– Лідзю, чого ти мене так любиш? – питав він мене. – Я старий і сивий. В мене хворі серце і ноги…
– Я люблю все, що є ти… Я не пам'ятаю, як сиділа в тата на колінах… Не відчувала татової любові. Не мала брата. Чоловіки бачили в мені пишну жінку, а іноді, жартували, «яко м'яку перину»… Діти пробували судити, бо й добрі люди не вгавали… А я все життя шукала справдешньої до себе любові. Якийсь час перестала, було, вірити в неї. Посміхалася бузувіром, коли краяв мені хтось тим душу…
В житті металася довго. Хтось іде та стежками. А хтось плаями спотикається, серед дня білого блудить… Бувало таке…
…А знаєш, як він казав на мене? Що я його «кусінчик хліба на завтра від сьогодні». У нього було те завтра.
І завтра було у мене…
Прийду, бувало, додому з роботи, а він:
– Лідцю, то тебе хтось скривдив?
– А ти що, – жартую, – візьмеш його на розправу?
– А хто ж візьме? Мушу для тебе старатися, аби-с смутку не мала…
…А запізналися ми цікаво навіть. Його номер записала мені його коханка, бо знайшла іншого… Мудрий, казала, самотній… Одружуватися не хоче. Хоче дітям хату залишити неподільно. Ніяку жінку до себе не бере, але до розмови охочий. А їй, ще молодій, – не тільки розмови потрібні…
– Мені цей телефон дала ваша знайома. Мені дуже самотньо. Чи можна з вами поспілкуватися?.. Бо трісну…
– Можна. Я теж старий і потрісканий…
Ото й говорили по телефону, як комусь до того спрага була, аж два місяці, хоч не бачилися жодного разу. Безпретензійно. Просто…
Чула у слухавці: рідко, проте іноді бував чоловік й напідпитку. Казав, що минеться… А я не могла йому щось в тім зарадити. Поривалася, та не могла. Не те у спромозі знаходила… Як починала я скаржитися на свою долю, то він казав мені, що пора бавитися в психотерапію і придумувати собі те, чого не було. То я вже такого понавидумую, що й спати не можу. Кажу, що я страшна, крива, некваплива. А він – що таких знає. То є ніц з того: одною більше на його дорозі до роботи, другою менше… Не жити він зі мною збирається, а говорити вдосталь. Якщо то прикра правда, що я кажу, – то зістрашиться на женячку ще років на десять… І жартує, жартує, а то якось каже: яка б не була – зустрітися час. Я мовчу. А він лукаво так:
– Ой, пані Лідзю, мав я жінок… Не одному було життям тішитися. Не боїтеся? То правда… багацько… жінок познаходилося…
– Я буду остання… – випалила я і аж потім збагнула, що бевкнула.
Ми реготали, говорячи годинами, бувало…
Сміюся з себе, от як дитина, а воно в тому щось-таки є, бо переходить мене отой біль і образа збиваються. Чоловік мав цікавий густий, м'який, заливний сміх. Він тихо лоскотав мої груди, захлинаючи подих… Та на зустріч я не погоджувалася. Мені і так з ним добре було. Ну, а потім… Так мало статися… Я хату батьківську в один день продала…
В п'ятницю те було. А через вихідні інфляція цінами вибухнула. Тож не три квартири: собі, доньці і синові, – а дві однокімнатні купити за ті гроші можна було… І дорослому синові в однокімнатній зі мною довелося жити. Образився, що немудро вчинила. Добрі люди під'юджували. У свари ми такі зайшли, що рідна дитина мені клясти почала… Хоч бери – та з хати тікай. Тож… і пішла навмання. Ні дороги, ні людей не бачила… Під машиною ледь не опинилася. Водій вчасно загальмував. Ослпла на біль у серці… Телефон на бруківку з кишені викотився… Тож взяла й зателефонувала…
– Я ледь не попала під бус. Мені зле. Додому не піду…
– Добре, ідіть до мене. Не бійтеся…
– Я не боюся нічого, крім завтрашнього дня…
Він мав іти на Свят-вечір до родини – не пішов. Відкрив двері.
– То я… – мовила.
– Якщо ви вже у мене – то не кінець світу… у вас…
Я нічого не розказувала… Та й мало що з того дня пам'ятаю.
Він дав напитися чаю. Я їсти нічого не могла і звалилася у втому пережиття чи то в біль…
Вранці встала – і спросоння довго вивчала чужу стелю і стіни… Коли опанувала від сну свій слух, почула, що щось на кухні шкварчить, а на порозі стоїть чоловік десь за шістдесят п'ять, сивий і з правильними рисами обличчя, з вусами і бородою. «Невже такі не тільки в Голлівуді бувають?» – подумала я й підвелася…
– Як ви? – спитав тихо.
– Як побитий пес… Але серце моє відпочило – розвиднілось…
– Ну, то й добре. Я обід зладував.
– Вже обід? І Різдво? Як ми вчора вечеряли?
– На вечерю Бог мені прислав вас. То не сенс, щоб набити шлунок. Я знайшов у тім знак, – він посміхнувся – і очі сховалися у тій посмішці, щирій і любій…
Ми різдвували, чим було і, здавалось, були щасливі. На вечір я наварила вареників.
– Дякую вам за прихисток. Та мені час. І так плани вам перекраяла. Метушні наробила стільки…
– Жінка в хаті – то повнокровна метушня. Іноді її так бракує…
– А як: «нежданий гість – гірше татарина»?

– То не про вас...
– Ви врятували мене. Треба йти, щось робити, а я не знаю, що...
– І чи не гріх ото відпускати таку жінку?
– Вам вареники мої сподобалися?
– І вареники також...
– Гаразд. Та піду вже...
– А знаєте, – схопився думкою, – залишайтеся квартирувати. Нехай син у вашій квартирі набудеться, може, прозріє...
– Та не годиться так... Що люди скажуть?
– А люди і без того знайдуть що сказати. Навіть якщо нічого не буде. Інакше не було б народної творчості... Тож хай говорять... Доки на них озиратися? Так і життя мине. Іноді варто просто вирішувати... Не бійтеся, я вас не рушу...
– Я думала винайняти собі кімнату та й жити... поки заробляти зможу. А на старість – притулок або монастир... Байдуже...
– Байдуже... – замислився. – за вами вибір.
– Я про те, що... Хочу, аби наразі платити за помешкання.
– Добре, тоді вам просто пропоную роботу кухарки як плату за кімнату. Вечеря або обід раз на день. Продукти принесу сам. Спробуймо хоч три дні... Того достатньо, аби відчути, що з нами є.
– «З нами є»?..
– Ви перепитуєте... Може, і я собі вигадав щось... – замислився.
І мене щось вхопило за серце – і не відпустило. Я не хотіла, щоб він так думав, і знала, чому не хотіла...

* * *

Ми не розписувалися. Взяли шлюб у церкві. У мене і в нього в той час ніколи його не було. Так було спокійніше для дітей і вивірено, переконливіше для кожного з нас...
А за якийсь день друзі до нього прийшли. Я стала хрестом на двері:
– Не пущу. Мене нудить від запаху перегару. Згидую тебе.
– Маю жону. Тепер я перше – її товариш, – мовив своїм, а ще... жартував, що має сильніший «допінг» і того, штучного, вже не треба...

* * *

– Знайди собі когось, як умру...
– Я до тебе на життя прийшла, а не на смерть. Не смій такого говорити навіть...
– А мушу, бо люблю... Бо хтось мусить жінці вночі під голову руку класти, її клопіт пустити кістьми на груди, щоб не важіли так тяжко, мусить хтось її дім руками підперти і зачинити від ночі двері... Аби була хата у радість із жінкою, що ЗА чоловіком... А ще знаю, що чоловік має жінку згорнути до себе й під пахвою від бід відігріти, як від дощу мокре тремке курча...
А ще він любив отак дивитися увечері, а потім з якоїсь нетерплячки мовити:
– Посидь кілька хвиль коло мене. Нікуди не йди... Скажи мені щось...
Я казала, що теплий день або лихий, вітряний. А він кивав головою, погоджувався... Певно, йому того треба було – погоджуватися.... А взимку, коли в залізних батареях тепла не ставало і ми, дотулившись, гріли одне одного, вмовляла його, що потерпимо ще кілька день – і прийде наша нова весна. Ми чекали чомусь, як, певно, предки наші, саме весни щороку, бо то був нам якийсь рубіж на пережиття... Не новий рік, а весна...
Я говорила багацько. Бурчала іноді, навіть, бувало, аж забувала про нього, ніби було тільки моє... і все лише недобре...
– Йой, Лідцю, ти чула, хтось микнув на такий голос радійо... Йой, так тріскотит!..
Я поверталася на землю. До нього...
І було мені якось встидно, що він мене любить, а я йому – така баба тріскотлива...
Причепурюся, було, питаю, як жінка кожна: «Ну, як я тобі?». А він дивиться та й каже:
– Я полюбив тебе такою, якою ти до мене прийшла. Зовсім без прикрас...
– Ну то що, виплакатись мені, аж спухнути, волосся розтріпати і ніц не бачити перед собою?..
– Та ні, будь гарною, аби до тебе люди всміхалися, та й я буду...
Переживав дуже за мене, коли хворіла:
– Ой, дитинко, стережись – мене не посироти. Най би Бог дав, щоб ти мене хоронила, а не я тебе.
Тож лишив мені страшний смуток...
Кожен день, як ішли на роботу, розходилися на зупинці. Цілував на дорогу, поправляючи бороду, а я ще якийсь час стояла, дивилась йому услід. Він вертався.
– Чого стоїш?
– Я хочу знати, як ти перейдеш дорогу...
– Ну, як мале... Що зі мною станеться, якщо ти в мене є?..
...Мені в грудях ломиться, що ще щось йому сказати мала, чого він хотів... Бо чого тоді так він мене все про щось та питав?.. Він казав, що любить мене слухати, що голос мій та й лягає йому на душу...
А ще казав, що коли помирає хтось з подругів, то любов, як на те, – не минає, але ж лягає спати, аби відпочити від сего світу, а далі знову лоскоче душу. Тож я лягаю тепер і дивлюся сни наші, проснуся, а вони далі за мною ходять, бо мала я щастя – і воно залишається, не минає. Воно, як рука чи нога... – себе не відірвеш... не вирвешся...

* * *

Отак жила і безпечно думала, що того віку його стане мені на мій увесь вік.
А не сталося безконечності... Вмієм ми час переоцінювати...
Молився, часто ходив до церкви, навіть без мене, а коли йому того хотілося, аби дякувати за те, що має. Про хліб говорив з набожністю. Ото раз і каже:
– Отак їси, а не можеш, – забагато. Залишаєш. Забуваєш... Потім, як зголоднієш, – такий він тобі, той окрайчик залишений, любий... Смак відчуваєш краще, ніж неоціненого свіжого. А все тому, що до пори... Ото ти – мій кусінчик на старості літ, мого хлібця насущного...

* * *

І син схаменувся мій. При чоловікові якось інакше й мене побачив... Та як не простиш його, безголового на свій вік, коли він, як та глупа ніч, що дня не знає... Ну, а вже як донька з сім'єю тішилася, що мене люблять!.. То ніби любили її... А любили!.. Внучку леліяв дуже. Таке хлипке, хворобливе було, а він казав: «Нічого, оте пташенятко ми вигріємо – буде з неї дівка!»... Тож як дідуся не стало, дитина знала і про похорон, та наступного дня встала і каже, що треба йти... до нього, бо то він вчора помер, а сьогодні – не вчора, може, неділя, – і він бавитися обіцявся з нею...
...Діти Михайла добре до мене ставилися, бо бачили, що я батька люблю і на їхнє не зазіхаю. Після похорону сказали, щоб брала з хати все, що хочу. То взяла, що мені про нього нагадувало: попільничку, самовар, портрети, ще з речей дещо...
А... футболку часто викладала, бувало... Ловили ніздрі його запах... Потім складала в целофановий кульок, аби не вивітрювалась, аби була мені в ній його присутність...
А... ще сон ото недавно снився, що він прийшов на кухню, відкрив холодильник, в каструлі під кришки зазирнув і каже, що я не маю що їсти і він тим гризеться дуже. Отак, навіть – там...
– Дякую Богу, що він в мене був... І не можу передякувати...
Жінка спинилася, наче знайшла, виокремила щось головне в логічному ланцюгу тої сповіді...

* * *

...Я бачила роздерту горем жінку, набряклу від сліз, що не відпускала минуле, яка механічно різала на сушениці яблука, наскладавши їх горою на чистому рядні, але не бачила відколотої від неї втрати, бо така втрата – то пустка без доброго спомину, а тут їх, добрих споминів, он скільки... І той скарб-пам'ятка, що з нею на нині лишається, – знайдеться для неї у будь-який час. І все це – її «кусінчик хліба на завтра від сьогодні» аж до нового світанку... і слова Господа... – на вік її ще не прожитий...

TESCO
MoneyGram
Відправте у Tesco гроші своїм найближчим за допомогою послуги грошових переказів MoneyGram
Шукаєте спосіб, як швидко та надійно відправити гроші своїм найближчим? Завітайте у довідкове бюро до обраних торгових точок Tesco, де пропонуємо грошові перекази за системою MoneyGram.
Переваги:
– не потрібно мати рахунок у банку
– не потрібно заповнювати жодні анкети, Вам потрібне лише посвідчення особи
– швидка та надійна послуга, гроші перекажемо протягом декількох хвилин*
– оформлення переказу у Tesco здійснювати просто в довідковому бюро
– широка доступність мережі MoneyGram
Докладнішу інформацію знайдете на сторінці www.itesco.cz/moneygram
* Підлягає робочому часу представника і повинно відповідати вимогам законодавства.
© 2019 MoneyGram. MoneyGram і "Глобус" є зареєстрованими торговими марками MoneyGram. Всі інші знаки є власністю відповідних власників. Tesco надає послуги міжнародних грошових переказів, виступаючи в якості агента MoneyGram International SPRL.

REGIOJET

РЕГІОДЖЕТОМ В УКРАЇНУ

Прага — Кошице — Ужгород — Мукачево

RJ1021/1121

Praha. hl. n.

Košice, žel. st.

RJ1120/1020

Košice, AS/Coach Station

Užhorod, autobusové nádraží/Coach Station

Mukačevo, autobusové nádraží/Coach Station

продовження рейсу нічного поїзда 21:47 - 6:00 з Праги до Кошице (RJ 1021)

продовження рейсу нічного поїзда 21:22 - 5:54 з Кошице до Праги (RJ 1020)

ВИГІДНО В УКРАЇНУ

СПАЛЬНІ ВАГОНИ

Спальні вагони
Максимум 3 особи

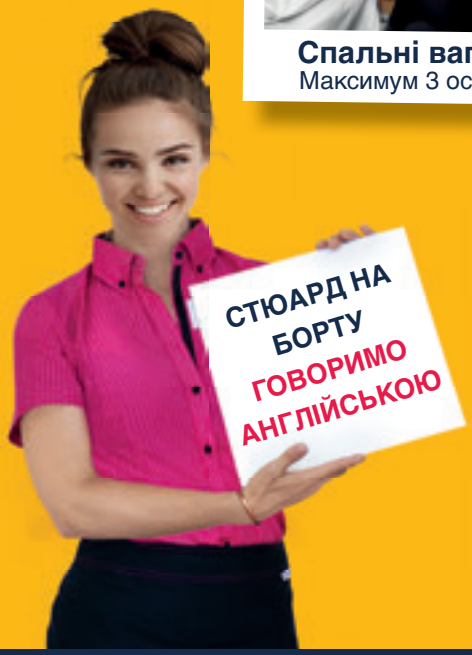

Купейні вагони
Максимум 6 осіб

Ужгород

Мукачево

ціна від **439** Kč / **16,4** €

БЕСПЛАТНИЙ СЕРВІС

- вода
- кава
- газети, журнали
- свіжі круасани**
- 100% апельсиновий сік*
- сніданок*

* тільки в Спальному вагоні ** тільки в Купейному вагоні

+420 222 222 221

www.RegioJet.ua